

**STRATÉGIA ROZVOJA
CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁCE
Strategická časť a návrh regionálneho
manažmentu**

**OTO HUDEC
ANNA BILÁ
PETER BURGER**

December 2008

Obsah

I. Stratégia	3
1. Vízia rozvoja cezhraničnej spolupráce	3
2. Stanovenie cieľov a priorít rozvoja cezhraničnej spolupráce.....	5
3. Rozpracovanie priorít do aktivít	6
3.1 Rozpracovanie Programu ENPI 2007-2013 do priorít do aktivít	6
3.2 Podpora cezhraničnej spolupráce z Nórskeho finančného mechanizmu.....	11
4. Tvorba projektového zásobníka	13
5. Identifikácia strategických rozvojových cieľov vrátane finančnej kvantifikácie podľa okresov a mikroregiónov	21
6. Stratégia cezhraničnej spolupráce s Ukrajinou - zhrnutie	26
II. Návrh regionálneho manažmentu	28
1. Analýza existujúcich subjektov zaoberajúcich sa cezhraničnou spoluprácou s Ukrajinou.....	28
1.1 Medzivládna úroveň.....	28
1.2 Kľúčoví aktéri na regionálnej úrovni	29
2. Slovensko –ukrajinská cezhraničná spolupráca z pohľadu KSK a rozvojových oblastí.....	35
3. Databáza subjektov zaoberajúcich sa cezhraničnou spoluprácou s Ukrajinou.....	37
4. Vyhodnotenie spolupráce subjektov a existencia formálnych a neformálnych partnerstiev medzi subjektmi Košického kraja (východného Slovenska) a Zakarpatskej oblasti.....	44
5. Manažment cezhraničnej spolupráce v regióne Slovensko – Východ.....	47
6. Inštitucionálne zabezpečenie slovensko - ukrajinskej cezhraničnej spolupráce.....	50
Zoznam tabuliek.....	52
Zoznam obrázkov.....	53

I. Stratégia

1. Vízia rozvoja cezhraničnej spolupráce

Cezhraničná spolupráca medzi Košickým samosprávnym krajom (KSK) a Zakarpatskou oblastnou štátnou administratívou (ZOŠA) má svoj základný rámec vo vzájomnej dohode podpísanej v roku 2006. Oblasti záujmu cezhraničnej spolupráce sú deklarované nasledovne:

- priemysel, poľnohospodárstvo, doprava a obchod,
- veda, technika, vzdelávanie,
- kultúra a umenie,
- turistika a šport,
- miestna samospráva,
- ekológia, racionálne využívanie prírodných zdrojov a protipovodňová ochrana,
- regionálny rozvoj.

Vízia a stratégia cezhraničnej spolupráce sa opierajú o ciele dohody o spolupráci, strategické dokumenty partnerských regiónov a iných súvisiacich strategických dokumentov vyššej a nižšej úrovne, analýzu a prieskum realizovaný v rámci prípravy strategického dokumentu.

Priemysel a služby

- Spolupráca v priemysle a službách napreduje prepojením aktivít, budovaním klastrov v informačných a komunikačných technológiách, obnoviteľných zdrojov energií, drevospracujúcim, textilnom a obuvníckom priemysle.
- Intenzívna spolupráca je podporovaná a koordinovaná silnými inštitúciami na podporu spoločných podnikov, obchodnej výmeny, prepojenia trhov práce (obchodné a priemyselné komory, inštitúcie podporujúce cezhraničnú spoluprácu – SARIO, inovačné centrá a pod.
- Zlepšenie podnikateľského prostredia a kultúry, legislatívy a podmienok na výmenu tovaru a pohybu pracovnej sily vedú oživeniu prihraničných ekonomík a zvýšeniu konkurencieschopnosti a zamestnanosti v prihraničných okresoch.
- Cestovný ruch cezhraničného karpatského regiónu je zaujímavou turistickou destináciou vďaka novým a inovatívnym produktom, prehľadnému informačnému systému, úspešnej propagácii a kvalitnejším službám.

Poľnohospodárstvo

- Poľnohospodárstvo, lesníctvo, poľovníctvo, rybolov sa rozvíjajú v nadväznosti na rozvoj vidieka, v spojení tradičných foriem a moderných poznatkov technológií pri zachovaní vidieckeho charakteru a s dôrazom na ekologické hospodárenie v menších farmách.

Doprava a obchod

- Diaľničné prepojenie existuje D1 po slovensko-ukrajinskú hranicu, čo napomáha vzájomne výhodnej výmene tovaru, pracovnej sily v spojení s minimalizáciou čakacej doby na hraničných priechodoch.
- Zvyšuje sa využitie širokorozchodnej železnice a prekládkových staníc v Čiernej nad Tisou a Dobrej, a trojhraničie s Maďarskom sa stáva významným dopravným uzlom železničnej, cestnej a leteckej dopravy ako aj logistickým centrom na pomedzí schengenskej hranice.

Veda, technika a vzdelávanie

- Vedecko-výskumné inštitúcie v KSK a ZOŠA spolupracujú v základnom a aplikovanom výskume, vývoji technológií v spolupráci s maďarskými prihraničnými subjektmi v oblasti nanotechnológií a biotechnológií.
- Regionálne samosprávy KSK a ZOŠA v spolupráci so vzdelávacími inštitúciami a súkromným sektorom koordinujú aktivity v oblasti vzdelávania a podpory mobility podporujúcich zvýšenie poznatkov, zlepšenie zručností využívaniu cezhraničného charakteru trhu práce.

Kultúra a umenie

- Okrem tradičných kultúrnych a umeleckých podujatí v divadelnej, opernej, baletnej, výtvarnej či folklórnej oblasti sa rozvíjajú podujatia v oblasti populárnej hudby, tanca a multimédií.
- Zvýšenie zamestnanosti v oblasti kultúry a zábavy, prepojenie segmentov cestovného ruchu, turistiky, kultúry, umenia a zábavy, nadviazanie na aktivity v rámci Európskeho hlavného mesta kultúry.

Cestovný ruch a šport

- Existuje kvalitný krajský, slovenský a cezhraničný informačný systém pre oblasť cestovného ruchu, športu, zábavy, trávenia voľného času a ponúka košický kraj aj v spojení s atrakciami v susedných regiónoch.
- Vďaka sprepazdníu ukrajinsko-slovenskej hranice sa zvyšuje počet turistov z východných regiónov na východe Slovenska – využívajúcich ponuku atrakcií, podujatí, súťaží, kongresov – vďaka integrovanej marketingovo orientovanej politike.

Miestna samospráva

- Rozvoj prihraničných obcí KSK a ZOŠA má pozitívny dopad na sociálnu situáciu občanov, miestnu ekonomiku, kvalitu ľudských zdrojov a darí sa budovať a prepájať chýbajúcu infraštruktúru.
- Miestne samosprávy majú viac zdrojov na rozvojové a infraštruktúrne aktivity, obce spolupracujú v rámci mikroregiónov a darí sa tvorba a implementácia spoločných cezhraničných stratégií a projektov.

Racionálne využívanie prírodných zdrojov a protipovodňová ochrana

- Pomocou finančnej podpory z Programu ENPI 2007-2013 a NFM sú realizované protipovodňové opatrenia a prírodné zdroje v mikroregiónoch v KSK a ZOŠA sa využívajú ekonomicky a ekologicky.

Regionálny rozvoj

- V regionálnom rozvoji sa dosahuje súlad riešenia spoločných problémov prihraničného územia v KSK a ZOŠA a vďaka synergickému účinku podpory ministerstiev (MZ SR, MV SR, MH SR, MŽP SR, MK SR) regionálnej a miestnej samosprávy sa región dostáva z pôvodnej zaostalosti a v prihraničných okresoch si udržiava svoju pozitívnu vidiecku podobu.

2. Stanovenie cieľov a priorít rozvoja cezhraničnej spolupráce

Stanovenie cieľov a priorít cezhraničnej spolupráce medzi KSK a ZOŠA vychádza z cieľov Programu európskeho susedstva a partnerstva Maďarsko-Slovensko-Rumunsko-Ukrajina vypracovaného pre cieľ 3 Európska teritoriálna spolupráca v programovom období 2007-2013. Spoločný operačný program (SOP) sa zameriava na prehĺbenie ekonomickej a sociálnej spolupráce medzi regiónmi Ukrajiny a zúčastnenými krajinami zdieľajúcimi spoločnú hranicu. Spoločná hranica s Ukrajinou v dĺžke 598,9 km patrí do programového územia: slovensko-ukrajinská hranica (97,9 km), maďarsko-ukrajinská (134,6 km) a časť rumunsko-ukrajinskej (366,4 km). Štvorstranný program Európskej únie je zameraný na cezhraničnú spoluprácu na vonkajšej hranici.

Globálnym cieľom ENPI je zintenzívniť a prehĺbiť sociálnu a ekonomickú spoluprácu medzi regiónmi Ukrajiny (Zakarpatská, Ivano-Frankovská a Černivetská oblasť) a oprávnenými pridruženými územiami Maďarska, Slovenska a Rumunska s ohľadom na trvalú udržateľnosť v ekonomickom, sociálnom a environmentálnom zmysle. Takto formulovaný globálny cieľ ENP má byť dosiahnuteľný naplnením nasledujúcich priorít, špecifických cieľov a opatrení.

Priorita 1: Ekonomický a sociálny rozvoj

Špecifický cieľ 1.1: Skvalitniť rozvoj cestovného ruchu.

Špecifický cieľ 1.2: Zlepšiť transfer poznatkov a zdieľanie praxe a podpora spoločného rozvoja podnikov, samospráv a občianskej spoločnosti.

Priorita 2: Zlepšenie kvality životného prostredia

Špecifický cieľ 2.1: Zlepšiť kvalitu ovzdušiam, vody, pôdy a lesov.

Špecifický cieľ 2.2.: Znížiť rizika škôd na životnom prostredí.

Priorita 3: Efektívna hranica

Špecifický cieľ 3.1: Zvýšiť účinnosť hraničného manažmentu na ukrajinskej hranici.

Priorita 4: Podpora spolupráce Ľudia ľuďom

Špecifický cieľ 4.1: Zlepšiť efektivitu verejných služieb.

Špecifický cieľ 4.2: Zvýšiť vzájomné porozumenie rôznych spoločenských skupín.

3. Rozpracovanie priorít do aktivít

3.1 Rozpracovanie Programu ENPI 2007-2013 do priorít do aktivít

Jednotlivé priority sú rozpracované do aktivít na podmienky Košického samosprávneho kraja a Zakarpatskej oblastnej štátnej administratívy (ZOŠA) na základe analýz, prieskumu a zásobníka projektov.

Priorita 1: Ekonomický a sociálny rozvoj

Špecifický cieľ 1.1: Skvalitniť rozvoj cestovného ruchu.

Opatrenie 1.1: Harmonizovaný rozvoj cestovného ruchu.

Aktivity (projekty):

1. Budovanie a modernizácia infraštruktúry cestovného ruchu (turistické a cyklistické chodníky, lyžiarske trate).

Pripravované projekty:

- Spracovanie investičného projektu vybudovania Tokajskej cyklotrasy.
- Spracovanie investičného projektu vybudovania Zemplínskej cyklotrasy.

2. Tvorba cezhraničných produktov cestovného ruchu a noriem pre služby.

Pripravované projekty:

- Spoločný turistický produkt dvoch turistických destinácií.
- Rozvoj turizmu, športu a kultúry v mestách Veľké Kapušany – Svaljava vrátane akcií „Šport nás spája“ a „Medzinárodný kultúrny festival“.
- Vínna cesta VIAREGIA.
- Komplexný rozvoj cestovného ruchu vidieckych oblastí a cezhraničná spolupráca v Karpatiskom Euroregióne.

3. Zlepšenie dostupnosti viacjazyčných informácií v cestovnom ruchu (rozvoj viacjazyčnej literatúry, informačných brožúr, internetových stránok).

Pripravovaný projekt:

- Propagácia cestovného ruchu v KSK zameraná na viacjazyčné informačné brožúry, výstavy veľtrhov a výstav na Ukrajine.

4. Školenia v oblasti cestovného ruchu (hotelový manažment).

5. Tvorba a rozvoj IT služieb ako integrované a interaktívne databázy zariadení cestovného ruchu a turistických akcií, WLAN (miesto bezdrôtového prístupu) ako prístupové miesta na internet „Hot spot“ pre vidiecky turizmus.

Pripravovaný projekt:

- Spracovanie projektu vybudovania jednotného regionálneho turisticko-informačného systému.

6. Rozvoj a implementácia spoločných stratégií a iniciatív vrátane plánov aktivít pre spoločnú propagáciu a marketing, ako aj prognózy a štúdie vplyvu dopadu.

Pripravovaný projekt:

- Pomoc podnikateľom pri vypracovaní rozvojových projektov v cestovnom ruchu.

Špecifický cieľ 1.2: Zlepšiť transfer poznatkov a zdieľanie praxe, ako aj podporovať rozvoj podnikov.

Opatrenie 1.2: Vytvorenie lepších podmienok pre MSP a rozvoj podnikania.

Aktivity (projekty):

1. Zakladanie a zlepšovanie zariadení podnikateľskej infraštruktúry (spoločné podnikateľské, inovačné, obchodné a logistické centrá, podnikateľské inkubátory, priemyselné parky).

Pripravovaný projekt:

- Klastrová iniciatíva informačných a technologických firiem.
2. Zlepšenie energetickej a telekomunikačnej infraštruktúry viazanej na podnikateľskú infraštruktúru.
 3. Rozvoj infraštruktúry výskumu a technického rozvoja (VTR) (tvorba nových VTR centier a rozvoj existujúcich, priamo slúžiacim zámerom cezhraničnej spolupráce, rozširovanie výsledkov výskumu a ich využitie v praxi).

Pripravované projekty:

- Stratégia rozvoja prihraničných regiónov hraníc KSK a ZOŠA.
 - Úpravárenské technológie.
 - Modernizácia výroby síranu zinočnatého.
 - Spoločný medzinárodný inovatívny výskum vývoja ističov 160A a 1600A s elektronickou spúšťou. Vývoj po etapách.
 - Zefektívnenie vedy a výskumu na európskej úrovni.
4. Podpora príležitostí pre investovanie a podnikateľskú spoluprácu.

Pripravovaný projekt:

- Využitie potenciálu voľných segmentov odberateľských trhov v KSK.
5. Podpora spoločných marketingových aktivít pre MSP.
 6. Štúdie dopadu.
 7. Rozvoj a organizovanie cezhraničných informačných systémov pre MSP (podpora úzkej spolupráce medzi existujúcimi informačnými systémami).
 8. Školenie pre pracovníkov MSP (marketing, vývoj produktov, účtovníctvo, vedenie agendy a zásobovanie).
 9. Konzultačné služby (príprava podnikateľských plánov, podpora vzniku nových MSP a marketingové plány).
 10. Špecifické aktivity podporujúce vznik firiem zakladaných ženami, marginalizovanými a inak znevýhodnenými skupinami osôb, rozvoj environmentálne prijateľných projektov.

Pripravovaný projekt:

- Zachovanie tradičných rómskych remesiel ako súčasť kultúrneho dedičstva.

Priorita 2: Zlepšenie kvality životného prostredia.

Špecifický cieľ 2.1: Zlepšiť kvalitu ovzdušia, vody, pôdy a lesov.

Opatrenie 2.1: Ochrana životného prostredia, trvalo udržateľný rozvoj a riadenie prírodných zdrojov.

Aktivity (projekty):

1. Zlepšenie manažmentu a využívania prírodných zdrojov, vrátane národných parkov a lesného hospodárstva.
2. Ochrana krajiny, biodiverzity a ekosystému.
3. Podpora ekologicky udržateľného využívania prírodných zdrojov.
4. Zlepšenie kvality vody a ochrana vodných zdrojov.
5. Projekt č. 13: Vybudovanie informačného centra ako nástroja rozvoja regiónu v povodí Čiernej vody.
6. Spoločné plánovacie aktivity a možné pilotné projekty na spevňovanie erodovaných riečnych brehov.
7. Vývoj technológií na obnovovanie ekosystémov znehodnotených banskou činnosťou.
8. Spoločné plánovacie aktivity zamerané na ochranu a manažment životného prostredia.
9. Vybudovanie pilotných projektov a siete zariadení využívajúcich obnoviteľné zdroje energie (biomasa, vietor, geotermálne zdroje).

Pripravovaný projekt:

- Spoločný projekt medzinárodného demonštračného centra využívania biomasy v rámci Programu susedstva Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina za účelom využívania alternatívnych zdrojov energie a ekológie.
- Využitie potenciálu obnoviteľných zdrojov energie pre rozvoj regiónov v rámci cezhraničnej spolupráce.

10. Zlepšenie kvality ovzdušia.
11. Spoločné recyklačné iniciatívy.
12. Plánovanie, efektívne riešenie a procedurálny systém zhromažďovania odpadu.
13. Plánovanie a efektívne riešenie spracovania odpadových vôd vrátane podpory prípravy alternatívnych spôsobov pracovania.

Pripravovaný projekt:

- Čističky odpadových vôd.

14. Mapovanie a následné plánovanie čistenia nepovolených skládok odpadu.
15. Aktivity malého rozsahu komunit a občianskych organizácií, zamerané na posilňovanie zodpovednosti, zvyšovanie vedomosti a povedomia o životnom prostredí a ochrane prírody.

Špecifický cieľ 2.2: Znížiť rizika škôd na životnom prostredí.

Opatrenie 2.2: Pripravenosť na núdzové situácie.

Aktivity (projekty):

1. Harmonizácia aktivít v oblasti protipovodňovej prevencie (vytvorenie alebo harmonizovanie systému povodňových predpovedí, vybudovanie nových nádrží, systém miestnych monitorovacích staníc, rozvoj spoločného personálu, štruktúr a stratégií).

Pripravované projekty:

- Spoločne za spoločnú rieku.
 - Príprava a implementácia protipovodňových opatrení v obci Koromľa.
2. Zriadenie spoločného záchranného systému pre požiare a lavínové nebezpečenstvo ako aj ďalšie prírodné katastrofy).
 3. Strategické a technické plánovanie a vybudovanie spoločného monitorovacieho systému znečistenia životného prostredia (ovzdušie, voda, pôda).

Priorita 3: Efektívna hranica.

Špecifický cieľ 3: Zvýšiť účinnosť hraničného manažmentu na ukrajinskej hranici.

Opatrenie 3.1: Zlepšenie dopravnej infraštruktúry na hraničných prechodoch a vybavenosti kontroly na hraničných priechodoch.

Aktivity (projekty):

1. Zlepšenie infraštruktúry a vybavenosti hraničných kontrol (v súlade s kritériami spojenými s územím vymedzeným Schengenským dohovorom).
2. V súčasnosti sa realizuje novovybudovaný cestný colný priechod Veľké Slemence – Mali Selmenci, ktorý má byť stavebne ukončený v roku 2009.

Pripravované projekty:

- Hraničný priechod Ulič (SR)- Zábrod' (UA).
 - Efektívna hranica – otvárame dvere pre nové možnosti spolupráce.
3. Spoločné aktivity personálu orgánov colnej a hraničnej stráže (príprava spoločných plánov pre zefektívnenie priechodu hraníc, zvýšenie plynulosti a koordinácie colných procedúr, výmena skúseností a poznatkov medzi funkcionármi, príprava zariadení a procedúr pre miestnu informáciu).
 4. Výstavba a obnova ciest smerujúcich k hraničným priechodom.

Pripravovaný projekt:

- Dostavba diaľnice D1 po slovensko-ukrajinskú hranicu.
5. Rozvoj cezhraničnej verejnej dopravy.
 6. Spracovanie prípadových štúdií uskutočniteľnosti, územnoplánovacích dokumentov a podkladov projektovej dokumentácie pre infraštruktúru, dopadových štúdií na životné prostredie spojených s projektmi dopravnej infraštruktúry týkajúcich sa dostupnosti hraničných priechodov.
 7. Vypracovanie projektovej dokumentácie na rekonštrukciu príjazdovej cesty na hraničný priechod Čierna – Solomonovo do konca roka 2008.
 8. MŽP a Ministerstvo prírodného prostredia Ukrajiny spolu s PSK a ZOŠA predložia stanovisko potrebné na otvorenie hraničného priechodu Ulič – Zábrod'.
 9. Zmeny a doplnky 2009 Územného plánu veľkého územného celku Košického kraja pre dopravu uvádzajú v Košickom kraji multimodálny koridor TEM 4 (D1/I50) v trase ciest D1, I/50: hranica VÚC PSK a VÚC KSK Košice – Michalovce – štátna hranica SR/UA, ktorého rekonštrukcia a prestavba súvisí s cezhraničnou spoluprácou s Ukrajinou. V súčasnosti sa uvedená trasa D1 v určenom koridore vyhodnocuje, alternatívne posudzuje a hodnotí z hľadiska vplyvov diaľnice na životné prostredie.

Priorita 4: Podpora spolupráce ľudia ľuďom.

Špecifický cieľ 4.1: Zlepšiť efektivitu verejných služieb.

Opatrenie 4.1: Inštitucionálna spolupráca.

Aktivity (projekty):

1. Rozvoj systémov, plánov a aktivít na podporu konceptu celoživotného vzdelávania.
2. Vypracovanie a poskytovanie špeciálnych tréningových programov pre diaľkové štúdium, tréningy pre osoby s nedokončeným vzdelaním, ženy vracajúce sa do práce a rekvalifikačné kurzy podľa trhu.

Pripravovaný projekt:

- Motivačný program k aktívnemu prístupu pri hľadaní zamestnania.

3. Zlepšenie výmeny informácií o vzdelávacích systémoch a kvalifikáciách, ako aj o tréningových a hodnotiacich metódach.

Pripravované projekty:

- Zlepšenie zručnosti pri príprave a manažmente projektov financovaných z ENPI.
- Rozvoj informačných a monitorovacích systémov na trhu práce.
- Rozvoj inovatívnych pracovných technológií spolupráce.

4. Rozvoj pracovnej mobility.

Pripravovaný projekt:

- Vzdelávací a podnikateľsko-motivačný program na podporu cezhraničnej spolupráce.

5. Podpora výskumu, vývoja a inovácií prostredníctvom rozvoja vzťahov medzi univerzitami, výskumnými centrami a organizáciami podporujúcimi MSP.

Pripravované projekty:

- Implementácia inovačných poznatkov v samospráve a oblasti vzdelávania na vysokých školách.
- Adultné kmeňové bunky ako prostriedok pre regeneráciu kosti a chrupky.

6. Ochrana a prezentácia kultúrneho dedičstva, tvorba a prezentácia nových produktov kultúry.

7. Založenie on-line siete pre núdzové prípady a spoločné využívanie zdravotníckych zariadení.

8. Rozvoj systému na výmenu poznatkov a skúseností ako aj ďalšie iniciatívy v oblasti ochrany životného prostredia a ochrany prírody.

Pripravovaný projekt:

- Aby hranica nerozdeľovala ale spájala.

9. Výmena informácií týkajúcich sa kriminality a kriminálnych skupín a zosúladenie spoločných postupov pri objasňovaní kriminálnych činov.

10. Podpora rozvoja cezhraničných informačných zdrojov na báze ICT.

Pripravovaný projekt:

- Iniciatíva CBC siete.

Špecifický cieľ 4.2: Zvýšiť vzájomné porozumenie rôznych spoločenských skupín.

Opatrenie 4.2: Neinvestičné projekty ľudia ľuďom.

Aktivity (projekty):

1. Podpora a výmena know-how (výmenné programy pre zamestnancov na podporu rozvoja ich pracovných zručností, výmenné programy pre učiteľov vedeckých pracovníkov v rámci vzdelávacích inštitúcií, výmenné programy pre mládež).

Pripravované projekty:

- Mesto Veľké Kapušany – Mesto Svaljava – inštitucionálna spolupráca.
 - Zvýšenie zručnosti v oblasti tvorby projektov a projektového manažmentu.
 - Frankofónny študijný program.
 - Regional Exchange.
2. Rozličné typy aktivít neinvestičného rozsahu (aktivity zamerané na udržiavanie identity a tradícií miestnych komunít, podpora miestneho ľudového umenia a remesiel, spoločné športové a kultúrne podujatia, spoločné podujatia zástupcov miestnych médií, spoločné kampane na zvyšovanie environmentálneho povedomia a aktivity zamerané na transfer poznatkov propagácia skúseností z občianskych partnerstiev v strategickom a projektovom plánovaní.

Pripravované projekty:

- Národný magazín.
- Poznajme svojich susedov.
- Posilňovanie kapacít miestnych aktérov v prihraničných oblastiach.

3.2 Podpora cezhraničnej spolupráce z Nórskeho finančného mechanizmu

Nórsky finančný mechanizmus (NFM) je otvorený pre desať nových členských štátov, ktoré vstúpili 1.5.2004 do EÚ, vrátane Slovenska. Prioritné oblasti Nórskeho finančného mechanizmu sú:

- Ochranu životného prostredia,
- Podporu trvalo udržateľného rozvoja,
- Zachovanie európskeho kultúrneho dedičstva,
- Rozvoj ľudských zdrojov,
- Zdravie a starostlivosť o deti,
- Výskum,
- Zavedenie schengenského acquis, posilnenie súdnictva,
- Regionálna politika a cezhraničné aktivity,
- Technická pomoc súvisiaca s implementáciou acquis communautaire.

V októbri 2007 Nórsky finančný mechanizmus schválil individuálny projekt Štart – príprava inštitúcií na regionálny rozvoj a cezhraničnú spoluprácu s Ukrajinou vo výške 377 967 EUR, ktorého žiadateľom je Fundament, o. z. Cieľom projektu je posilniť a rozvíjať mimovládne organizácie s cieľom rozvoja regiónov a posilnenia cezhraničnej spolupráce s Ukrajinou. Doba realizácie individuálneho projektu je 24 mesiacov (do októbra 2009).

Nadácia na podporu občianskych aktivít Bratislava (NPOA) sprostredkováva Blokový grant, ktorý spadá pod prioritu Regionálna politika a cezhraničná spolupráca. V roku 2008 bola

vyhlásená 1. výzva Blokoveho grantu „Otvárame brány pre nové možnosti spolupráce“, ktorej cieľom je iniciovať aktivity verejných správ a mimovládnych organizácií zameraných na rozvoj cezhraničnej spolupráce ako dôležitého faktora trvalej udržateľnosti prihraničných regiónov Slovenska a Ukrajiny. V tab. 1 sú uvedené výsledky 1. výzvy:

Tab. 1: Výsledky 1. výzvy NFM SK 0056 Blokove grant „Otvárame dvere pre nové možnosti spolupráce“ – Referenčné číslo výzvy NPOA/2008/01.

Žiadateľ	Názov podprojektu (skrátaná verzia)	Miesto realizácie	Suma v Sk
Karpatský rozvojový inštitút	Audit pripravenosti prihraničných oblastí na rozvoj	KSK, PSK, ZOŠA	2 673 160
Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice	IKARUS – intenzívnejšia komunikácia a spolupráca aktérov regionálneho rozvoja Ukrajiny a Slovenska	Okresy: Sobrance a Trebišov, Mikroregióny: Koromľa, Borolo, Trojhrianičie, ZOŠA	3 830 320
Ľudia a voda	Voda bez hraníc	Zemplín, Košice, Michalovce, Užhorod	4 292 600
CVNO	Budovanie kapacít v pohraničnom regióne Slovensko - Ukrajina	KSK a obce, PSK a obce	1 991 430
Krajská rozvojová agentúra Prešov	Búranie hranice	Sobrance, Snina, Kolbasov, Mukačevo, Čop, Svaljava, V. Bereznýj, Perečín, Berehovo	1 057 140
Centrum pre európsku politiku	Škola bez hraníc	Hraničné okresy v SR a na Ukrajine	2 804 770
Výskumné centrum SFPA	Partnerstvo pre rozvoj: budovanie SR-UKR spolupráce	Bratislava, Prešov, Kyjev ZOŠA	3 988 080
SPOLU:			20 637 500

Zdroj: www.npoa.sk

V júli 2008 bola uzavretá výzva 0708 na predkladanie individuálnych projektov NFM, ktorej predbežné hodnotenie uvádzame v tabuľke 2.

Tab. 2: Počet žiadostí podaných NFM vo výzve 0708 podľa priorít.

Prioritná oblasť	Počet žiadostí	%
Ochrana životného prostredia	21	11
Podpora trvalo udržateľného rozvoja	13	7
Zachovanie eur. kultúrneho dedičstva	35	19
Rozvoj ľudských zdrojov	59	31
Zdravie a starostlivosť o deti	32	17
Výskum	17	9
Regionálna ekonomika, politika a cezhraničné aktivity	8	4
Zavedenie schengenského acquis, posilnenie súdnictva	3	2
Spolu	188	100

Zdroj: www.eeagrants.sk/5056/hodnotenie-vyzvy-0708.php

V rámci výzvy 0708 bolo za Východné Slovensko podaných 35 projektov, z toho 8 v prioritnej regionálnej ekonomike, politike a cezhraničnej spolupráci, čo predstavovalo 4% z počtu podaných žiadostí o nenávratné financovanie projektov z NFM.

4. Tvorba projektového zásobníka

V rámci prieskumu bolo dotazníkovou formou oslovených 312 subjektov, u ktorých bol predpoklad, že spolupracovali alebo plánujú spolupracovať s Ukrajinou. Celkovo bolo doručených 62 korektne vyplnených dotazníkov a 33 projektových zámerov. V prieskume bola dodržaná jeho reprezentatívnosť podľa typu inštitúcií - mestá a obce, súkromné spoločnosti, neziskové organizácie, občianske združenia, vzdelávacie a poradenské inštitúcie a univerzity. Zároveň boli oslovené oba samosprávne kraje, ktoré majú hranice s Ukrajinou. Tento systém oslovovania sa ukázal ako korektný a reprezentatívny, aby vypracované dotazníky a projektové zábery od oslovených inštitúcií boli v štatisticky významnom počte u všetkých cieľových skupín inštitúcií. Spolu bolo doručených 33 korektne vypracovaných projektových zámerov. Cieľom bolo, aby každý z poslaných projektových zámerov mohol byť zaradený do jednej z prioritných osí Spoločného operačného programu Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina 2007 – 2013, čo každý z projektových zámerov splnil. Zároveň bolo možné ku každému projektu priradiť okrem prioritnej osi aj konkrétne opatrenie (opatrenia), v rámci ktorých by takýto projektový zámer (samozrejme po doplnení) mohol byť podaný. Prioritné osi sú nasledovné:

- Ekonomický a sociálny rozvoj,
- Zlepšenie kvality životného prostredia,
- Efektívna hranica,
- Podpora spolupráce Ľudia ľuďom.

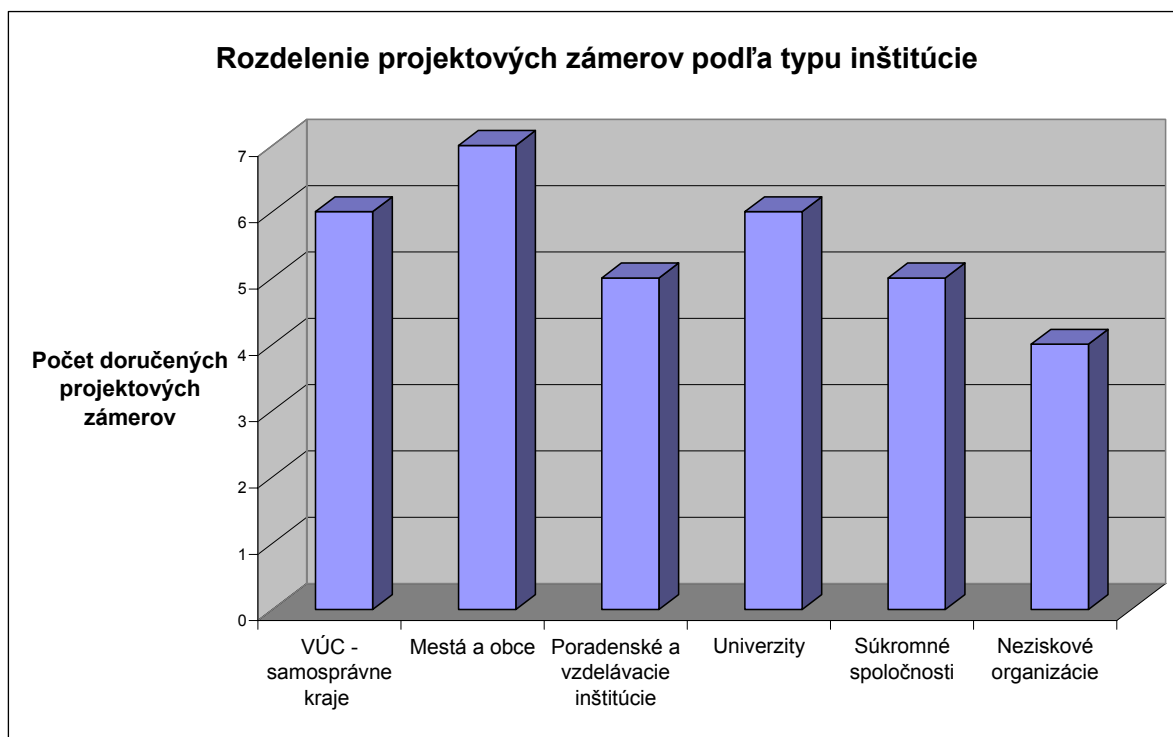
V auguste 2006 bola vypracovaná Rámcová dohoda o spolupráci medzi Košickým samosprávnym krajom a Zakarpatskou oblastnou štátnou administratívou, následne schválená Zastupiteľstvom Košického samosprávneho kraja. Vykonávací protokol podpísali predstavitelia oboch prihraničných krajov Oleg Aladarovič Havaši a Zdenko Trebuľa v Ublu 24. mája 2008. Súčasťou protokolu sú konkrétne podujatia v oblastiach regionálneho rozvoja, turistiky, podnikania, vzdelávania, kultúry a športu. Tieto projektové zábery sú súčasťou projektového zásobníka. Rámcová dohoda o spolupráci medzi Košickým samosprávnym krajom a Zakarpatskou oblastnou štátnou administratívou obsahuje 7 kľúčových oblastí spolupráce:

1. priemysel, poľnohospodárstvo, doprava a obchod
2. veda, technika, vzdelávanie
3. kultúra a umenie

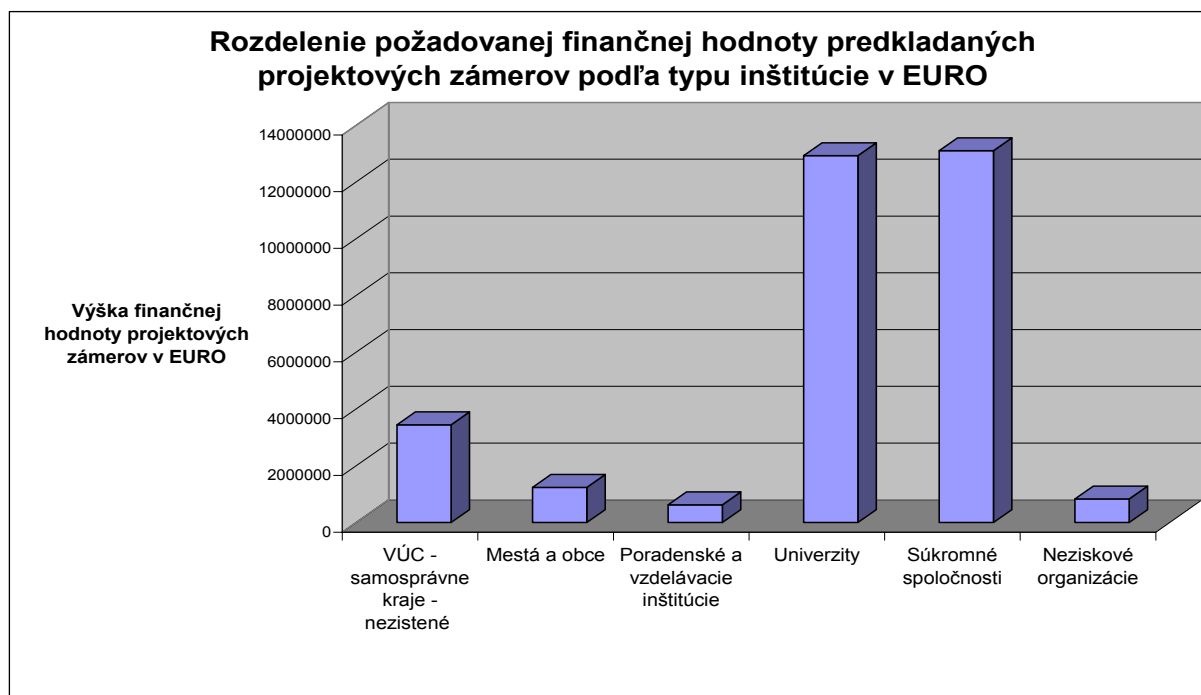
4. turistika a šport
5. miestna samospráva
6. ekológia, racionálne využívanie prírodných zdrojov a protipovodňová ochrana
7. regionálny rozvoj a cezhraničná spolupráca.

Z doručených 33 projektových zámerov boli získané predovšetkým informácie, v rámci akých prioritných osí a opatrení chcú subjekty v Košickom kraji podávať projekty v rámci Spoločného operačného programu Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina 2007 – 2013. Ďalšou takouto užitočnou informáciou je rozdelenia predkladaných projektových zámerov podľa ich cieľov na 7 kľúčových oblastí spolupráce, ktoré boli navrhnuté v Rámcovej dohode o spolupráci medzi KSK a ZOŠA.

Obr. 1: Rozdelenie projektových zámerov podľa typu inštitúcie.

Obr. 2: Rozdelenie požadovanej finančnej hodnoty predkladaných projektových zámerov podľa typu inštitúcie v EURO.

Na ďalšom obrázku (obr. 3) je prehľad projektových zámerov podľa sídla ich predkladateľa. Tento obrázok je čiastočne skreslený v tom, že k jednotlivým okresom boli projektové zábery priradené podľa sídla predkladateľa projektu, čo v prípade Úradu KSK s pôsobnosťou v rámci celého Košického regiónu nadhodnocuje pozíciu okresu Košice.

Obr. 3: Počet projektových zámerov podľa sídla ich predkladateľa.

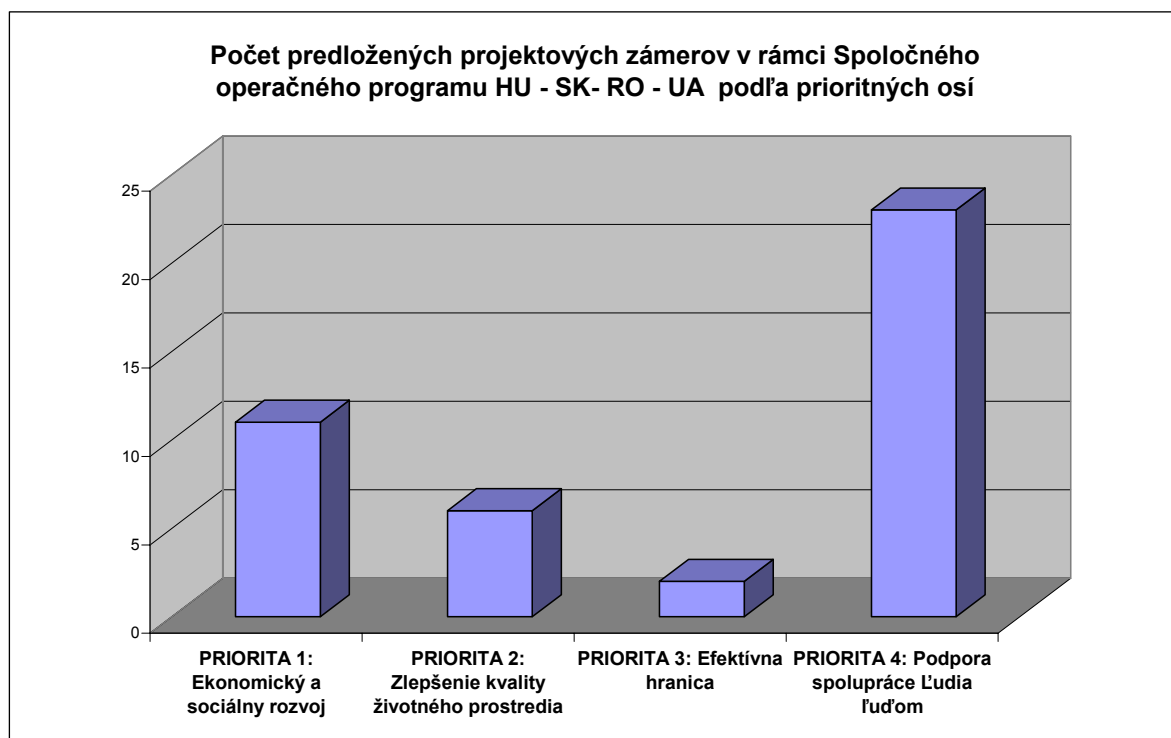
Každý z doručených projektových zámerov bol zaradený do jednej z prioritných osí (niektoré, ak to povaha projektového zámeru vyžadovala aj do viacerých) Spoločného operačného programu Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina 2007 – 2013. Zároveň bolo možné ku každému projektu priradiť okrem prioritnej osi aj konkrétne opatrenie (opatrenia), v rámci ktorých by takýto projektový zámer (samozrejme po doplnení) mohol byť podaný. Počet projektových zámerov podľa prioritných osí je uvedený v tab. 3.

Tab. 3: Počet projektových zámerov podľa priorit a opatrení.

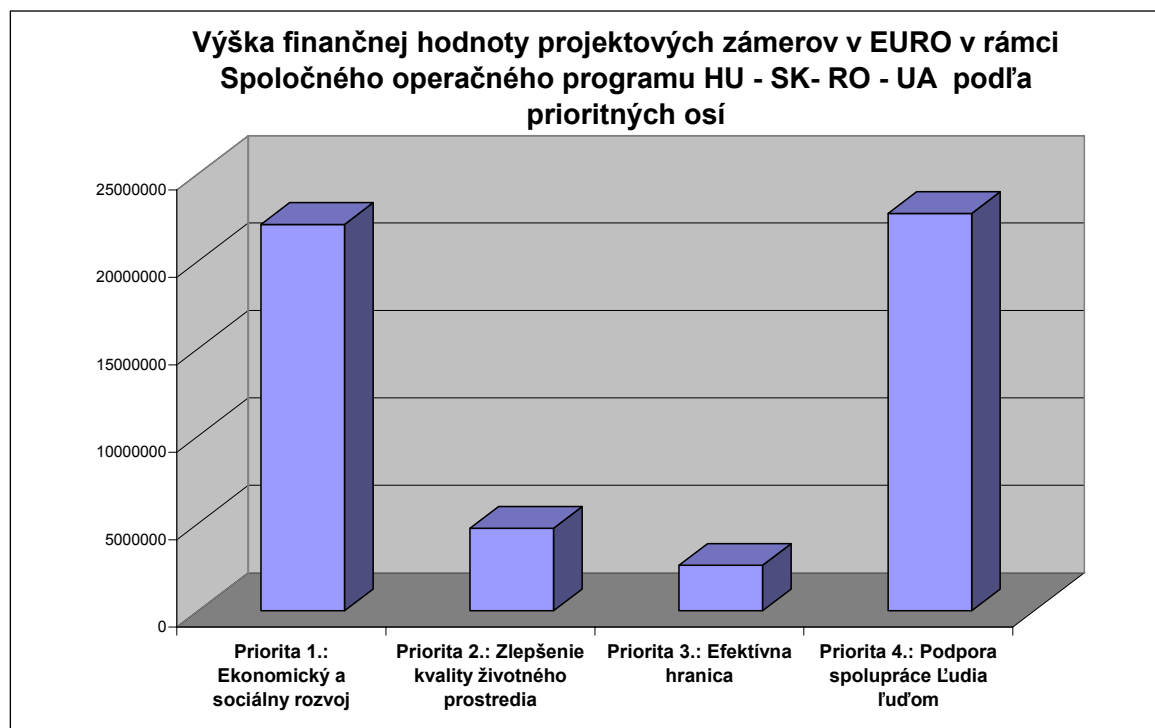
Priorita respektíve opatrenie v rámci Spoločného operačného programu Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina 2007 – 2013	Počet projektových zámerov, ktorých sa dotýka daná priorita, či opatrenie
PRIORITA 1: Ekonomický a sociálny rozvoj	11
Opatrenie 1.1. Harmonizovaný rozvoj cestovného ruchu	4
Opatrenie 1.2. Vytvorenie lepších podmienok pre rozvoj MSP a rozvoj podnikania	8
PRIORITA 2: Zlepšenie kvality životného prostredia	6
Opatrenie 2.1. Ochrana životného prostredia, trvalo udržateľný rozvoj a riadenie prírodných zdrojov	5
Opatrenie 2.2. Pripravenosť na núdzové situácie	1
PRIORITA 3: Efektívna hranica	2
Opatrenie 3.1. Zlepšenie dopravnej infraštruktúry na hraničných priechodoch a vybavenosti kontroly na hraniciach	2
PRIORITA 4: Podpora spolupráce Ľudia ľudom	23
Opatrenie 4.1. Inštitucionálna spolupráca	15
Opatrenie 4.2. Neinvestičné projekty Ľudia ľudom	15

Počet predložených projektových zámerov v rámci SOP HU-SK-RO-UA podľa prioritných osí výšky finančnej hodnoty projektových zámerov v EURO sú znázornené na nasledujúcich obrázkoch:

Obr. 4: Počet predložených projektových zámerov v SOP HU-SK-RO-UA podľa prioritných osí.

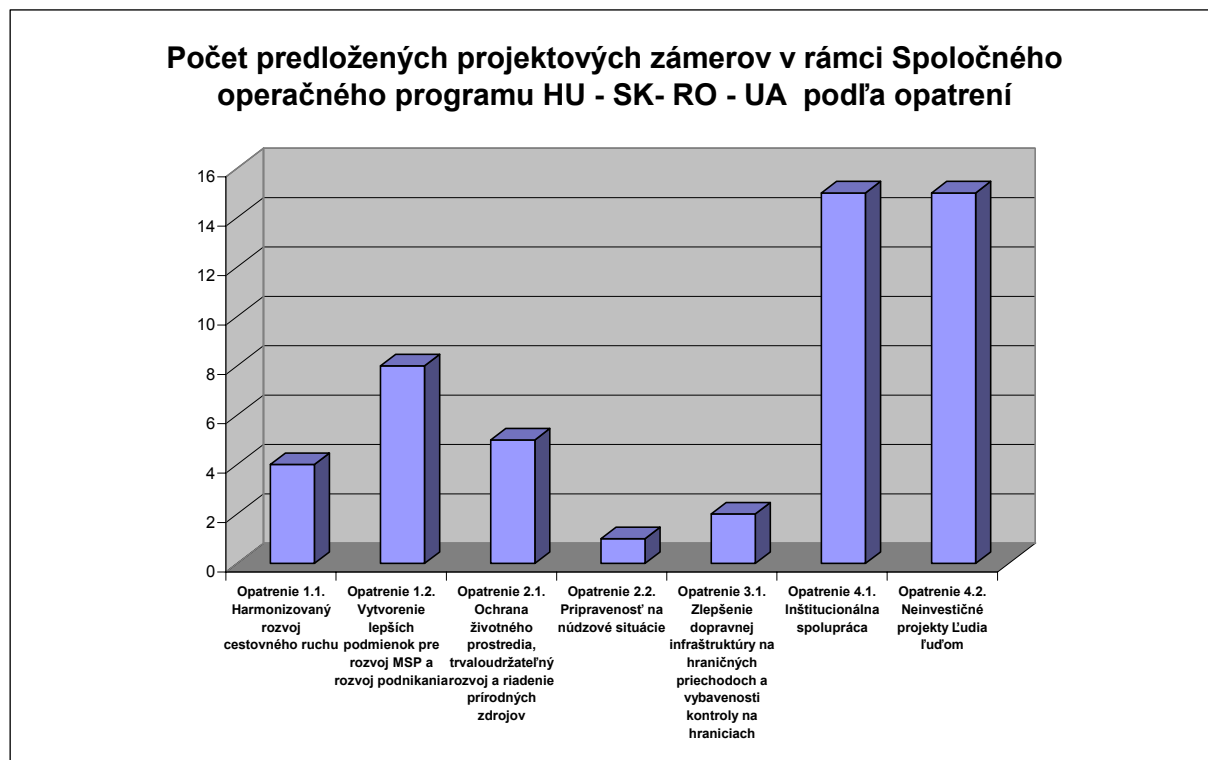
Obr. 5: Výška finančnej hodnoty projektových zámerov v EURO v rámci SOP HU-SK-RO-UA podľa prioritných osí.

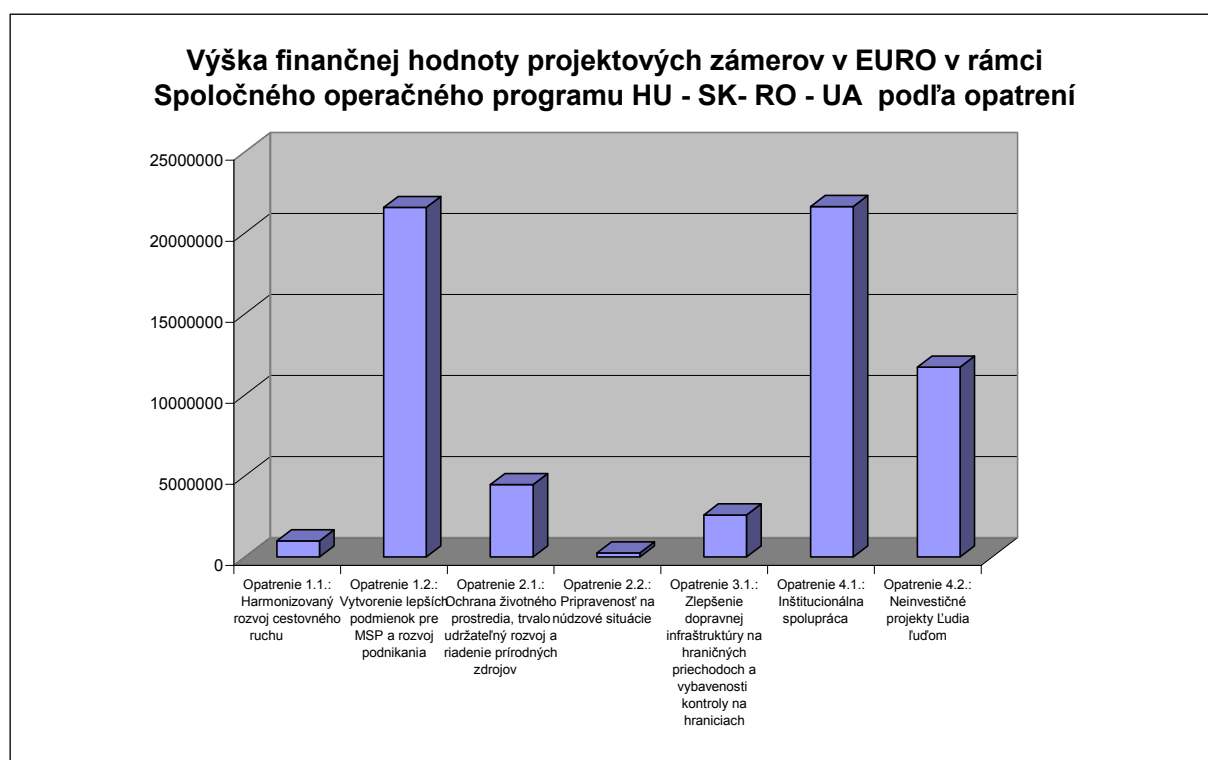
Väčšina projektových zámerov, z hľadiska zastúpenia aj finančnej výšky (hodnoty) projektových zámerov má záujem uchádzať sa o finančné prostriedky z Prioritnej osi č. 1 a 4 -

Ekonomický a sociálny rozvoj a Podpora spolupráce ľudia ľudom. Záujem o podávanie projektov v rámci prioritných osí Zlepšenie kvality životného prostredia a Efektívna hranica nie je taký výrazný.

Obr. 6: Počet predložených projektových zámerov v rámci SOP HU-SK-RO-UA podľa opatrení.

Obr. 7: Výška finančnej hodnoty projektových zámerov v EURO v rámci SOP HU-SK-RO-UA.

Podobne ako pri prioritných osiach, aj pri opatreniach prejavili predkladatelia projektových zámerov najväčší záujem o opatrenia, ktoré sú súčasťou prioritných osí Ekonomický a sociálny rozvoj a Podporu spolupráce Ľudia ľuďom.

Opatrenie 1.1 Harmonizovaný rozvoj cestovného ruchu a jeho aktivity: Budovanie a modernizácia infraštruktúry cestovného ruchu (turistické a cyklistické chodníky, lyžiarske trate), Tvorba cezhraničných produktov cestovného ruchu a noriem pre služby (tematické cesty, systémy kvality), atď.

Opatrenie 1.2 Vytvorenie lepších podmienok pre MSP a rozvoj podnikania a jeho aktivity: Rozvoj infraštruktúry výskumu a technického rozvoja (tvorbou nových vedecko-technických centier a rozvojom už existujúcich vedecko-technických centier, slúžiacim zámerom cezhraničnej spolupráce, rozširovanie výsledkov výskumu a ich využitie v praxi), Podpora príležitostí pre investovanie a podnikateľskú spoluprácu, Rozvoj a implementácia spoločných stratégií a iniciatív vrátane plánov a aktivít pre spoločnú propagáciu a marketing ako aj prognózy a štúdie vplyvu a dopadu.

Najväčší záujem zo strany predkladateľov projektových zámerov bol o Prioritnú os č.4 s názvom Podporu spolupráce Ľudia ľuďom. V rámci tejto prioritnej osi sú dve opatrenia.

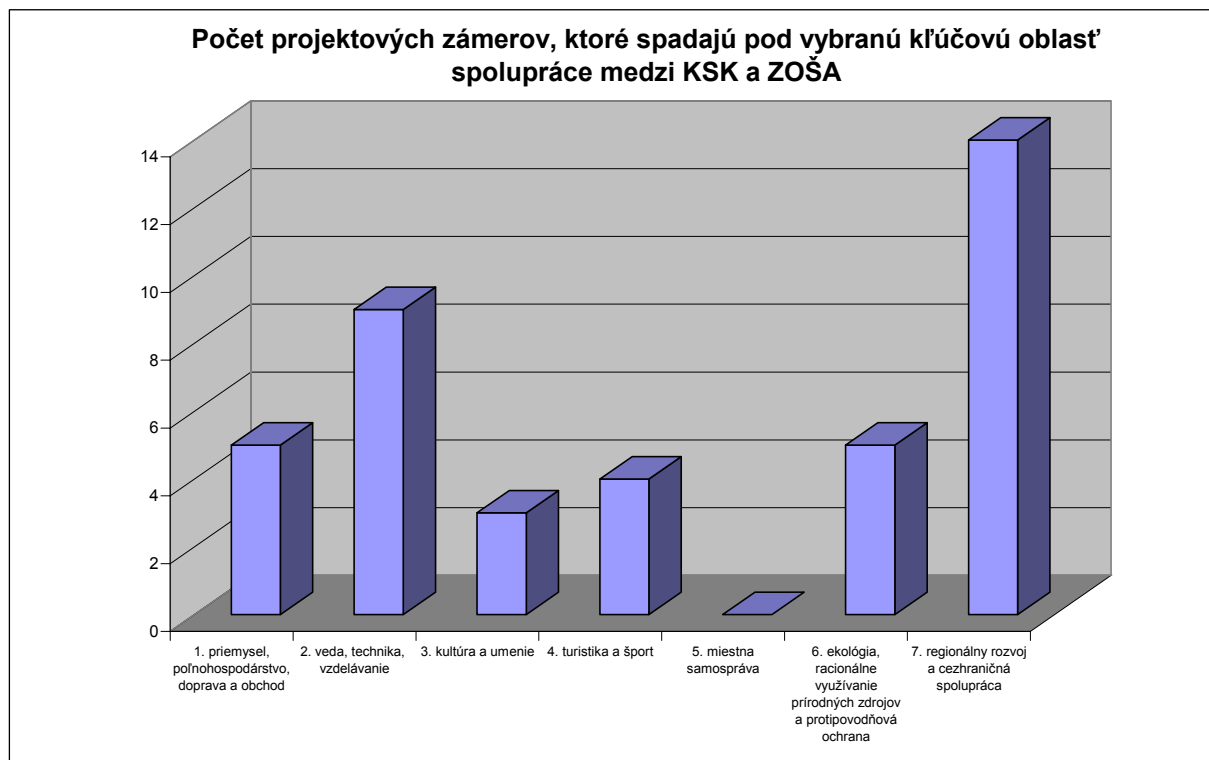
Opatrenie č. 4.1 Inštitucionálna spolupráca a jeho aktivity: Rozvoj systémov, plánov a aktivít na podporu konceptu celoživotného vzdelávania, Podpora rozvoja cezhraničných informačných zdrojov na báze ICT, Vypracovanie a poskytnutie špeciálnych tréningových programov pre diaľkové štúdium, tréningy pre osoby s nedokončeným vzdelaním, ženy vracajúce sa do práce a rekvalifikačné kurzy podľa potrieb trhu a mnohé ďalšie.

Opatrenie č. 4.2 Neinvestičné projekty Ľudia ľuďom sa zameriava predovšetkým na podporu výmeny know-how (výmenné programy pre zamestnancov na podporu rozvoja a ich pracovných zručností, výmenné programy pre učiteľov a vedeckých pracovníkov v rámci vzdelávacích inštitúcií, výmenné programy pre mládež).

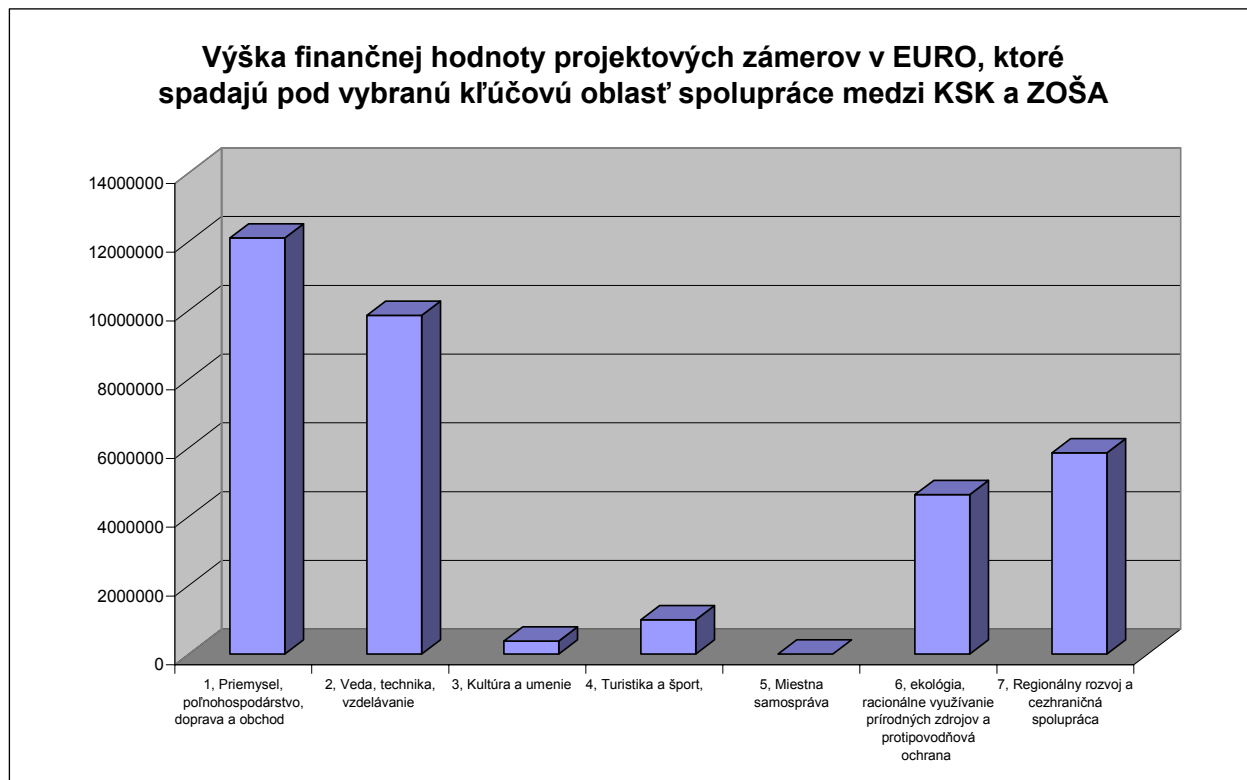
Tab. 4: Oblasť cezhraničnej spolupráce.

Oblasť spolupráce podľa podpísanej Rámcovej dohody o spolupráci	Počet projektových zámerov, ktorých sa dotýka daná oblasť
1. priemysel, poľnohospodárstvo, doprava a obchod	5
2. veda, technika, vzdelávanie	9
3. kultúra a umenie	3
4. turistika a šport	4
5. miestna samospráva	0
6. ekológia, racionálne využívanie prírodných zdrojov a protipovodňová ochrana	5
7. regionálny rozvoj a cezhraničná spolupráca	14

Obr. 8: Počet projektových zámerov, ktoré spadajú pod vybranú kľúčovú oblasť spolupráce medzi KSK a ZOŠA.

Obr. 9: Výška finančnej hodnoty projektových zámerov v EURO, ktoré spadajú pod vybranú kľúčovú oblasť spolupráce medzi KSK a ZOŠA.

V rámci prioritných oblastí, ktoré sú súčasťou Rámcovej dohody o spolupráci medzi KSK a ZOŠA boli predložené predovšetkým projektové zámery v rámci oblasti: regionálny rozvoj a cezhraničná spolupráca, veda, technika, vzdelávanie a priemysel, poľnohospodárstvo, doprava a obchod. Naopak najmenej projektových zámerov sa dotýkalo prioritnej oblasti kultúra a umenie a miestna samospráva a pomerne prekvapujúco aj prioritnej oblasti turistika a šport.

5. Identifikácia strategických rozvojových cieľov vrátane finančnej kvantifikácie podľa okresov a mikroregiónov

Strategické rozvojové sú vyhodnotené podľa okresov a mikroregiónov v KSK na základe 33 projektových zámerov získaných v rámci dotazníkového prieskumu.

Prehľad priorit a špecifických cieľov vrátane finančnej kvantifikácie uvádzame podľa okresov tab. 5.-13.

Tab. 5: Zaradenie projektov, pri ktorých je žiadateľom KSK podľa priorit a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

PROGRAM ENPI 2007 - 2013	
KOŠICKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ	Suma v EUR
Žiadateľ KSK, (realizácia oblasť Zemplína)	
Priorita 1: Ekonomický a sociálny rozvoj	
Špecifický cieľ 1.1. Skvalitniť rozvoj cestovného ruchu	
Projekt č. 4: Spoločný turistický produkt dvoch turistických destinácií	300 000.-
Žiadateľ KSK (realizácia KSK)	
Špecifický cieľ 1.2: Zlepšiť transfer poznatkov a zdieľanie praxe, ako aj podporovať rozvoj podnikov	
Projekt č. 3: Stratégia rozvoja prihraničných regiónov hraníc KSK a ZOŠA	10 000.-
Žiadateľ KSK, (realizácia mesto Košice, mesta v okresoch Michalovce, Sobrance, Trebišov)	
Projekt č.5: Klastrová iniciatíva informačných a technologických firiem	200 000.-
Košický samosprávny kraj –žiadateľ, (realizácia Michalovce, Sobrance)	
Priorita 2: Zlepšenie kvality životného prostredia	
Špecifický cieľ 2.1 Zlepšiť kvalitu ovzdušia, vody, pôdy a lesov	
Projekt č. 1: Spoločný projekt medzinárodného demonštračného centra využívajúce biomasy v rámci Programu susedstva Maďarsko-Slovensko-Rumunsko-Ukrajina za účelom využívania alternatívnych zdrojov energie a ekológie	300 000.-
Košický samosprávny kraj –žiadateľ, (realizácia v okresoch Sobrance, Trebišov)	

Žiadateľ mesto Michalovce	
Priorita 4: Podpora spolupráce Ľudia ľuďom	
Špecifický cieľ 4.1: Zlepšiť efektivitu verejných služieb	
Projekt č. 7: Aby hranica nerozdeľovala ale spájala	550 000.-
Žiadateľ mesto Veľké Kapušany	
Špecifický cieľ 4.2: Zvýšiť vzájomné porozumenie rozličných rôznych spoločenských skupín	
Projekt č. 9: Mesto Veľké Kapušany – Mesto Svaljava – inštitucionálna spolupráca	90 000.-
Žiadateľ Zemplínska produkčná spoločnosť TV Zemplín	
Projekt č. 29: Národnostný magazín	200 000.-
Okres Michalovce spolu	4 120 000.-

Tab. 8: Zaradenie projektov, pri ktorých sú žiadateľom obce z okresu Sobrance podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

PROGRAM ENPI 2007 - 2013	
OKRES SOBRANCE	Suma v EUR
Žiadateľ obec Senné	
Priorita 2: Zlepšenie kvality životného prostredia	
Špecifický cieľ 2.1 Zlepšiť kvalitu ovzdušia, vody, pôdy a lesov	
Projekt č. 13: Vybudovanie informačného centra ako nástroja rozvoja regiónu v povodí Čiernej vody.	81 000.-
Žiadateľ projektu obec Koromľa	
Špecifický cieľ 2.2. Znížiť rizika škôd na životnom prostredí	
Projekt č. 12: Príprava a implementácia protipovodňových opatrení v obci Koromľa	250 000.-
Žiadateľ obec Bežovce	
Priorita 4: Podpora spolupráce Ľudia ľuďom	
Špecifický cieľ 4.2: Zvýšiť vzájomné porozumenie rozličných rôznych spoločenských skupín	
Projekt č. 11: Poznajme svojich susedov	90 000.-
Okres Sobrance spolu	421 000.-

Tab. 9: Zaradenie projektov, pri ktorých sú žiadateľom organizácie z okresu Rožňava podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

PROGRAM ENPI 2007 - 2013	
OKRES ROŽŇAVA	Suma v EUR
Žiadateľ Občianske združenie pre poskytovanie sociálnych služieb a sociálnej pomoci	
Priorita 1: Ekonomický a sociálny rozvoj	
Špecifický cieľ 1.2: Zlepšiť transfer poznatkov a zdieľanie praxe, ako aj podporovať rozvoj podnikov	
Projekt č. 31: Zachovanie tradičných rómskych remesiel ako súčasť rómskeho kultúrneho dedičstva	90 000.-
Žiadateľ RPIC Rožňava	
Priorita 4: Podpora spolupráce Ľudia ľuďom	

Špecifický cieľ 4.1: Zlepšiť efektivitu verejných služieb	
Projekt č. 16: Motivačný program k aktívnemu prístupu pri hľadaní zamestnania	70 000.-
Okres Rožňava spolu	160 000.-

Tab. 10: Zaradenie projektov, pri ktorých sú žiadateľom organizácie z okresu Košice I. podľa priorit a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

PROGRAM ENPI 2007 - 2013	
OKRES KOŠICE I.	Suma v EUR
Priorita 1: Ekonomický a sociálny rozvoj	
Špecifický cieľ 1.1: Skvalitniť rozvoj cestovného ruchu	
Žiadateľ Karpatská nadácia Košice n. o.	
Projekt č. 33: Komplexný rozvoj cestovného ruchu vidieckych oblastí a cezhraničná spolupráca v Karpatskom euroregióne	468 000.-
Špecifický cieľ 1.2: Zlepšiť transfer poznatkov a zdieľanie praxe, ako aj podporovať rozvoj podnikov	
Žiadateľ TU Košice Strojnícka fakulta	
Projekt č. 21: Úpravárenské technológie	2 500 000.-
Priorita 2: Zlepšenie kvality životného prostredia	
Špecifický cieľ 2.1 Zlepšiť kvalitu ovzdušia, vody, pôdy a lesov	
Žiadateľ Podnikovohospodárska fakulta v Košiciach EU Bratislava	
Projekt č. 22: Využitie potenciálu obnoviteľných zdrojov energie pre rozvoj regiónov v rámci cezhraničnej spolupráce	1 000 000.-
Priorita 4: Podpora spolupráce Ľudia ľuďom	
Špecifický cieľ 4.1: Zlepšiť efektivitu verejných služieb	
Žiadateľ Košická regionálna komora SOPK	
Projekt č. 15: Iniciatíva CBC	150 000.-
Žiadateľ TU Košice Ekonomická fakulta	
Projekt č. 19: Zvyšovanie zručnosti v oblasti tvorby projektov a projektového manažmentu	300 000.-
Projekt č. 20: Frankofónny študijný program	50 000.-
Žiadateľ Podnikovohospodárska fakulta v Košiciach EU Bratislava	
Projekt č. 23: Implementácia inovačných poznatkov v samospráve v oblasti vzdelávania na vysokých školách	73 250.-
Žiadateľ UPJŠ Košice Lekárska fakulta	
Projekt č. 24: Adultné kmeňové bunky ako prostriedok pre regeneráciu kosti a chrupky	9 000 000.-
Žiadateľ NOVITECH s. r. o. Košice	
Projekt č. 25: Rozvoj inovatívnych pracovných technológií spolupráce	600 000.-
Špecifický cieľ 4.2: Zvýšiť vzájomné porozumenie rozličných rôznych spoločenských skupín	
Žiadateľ BEST TU Košice n. o. a Košické mládežnícke spoločenstvo KIKELET	
Projekt č. 32: Regional Exchange	130 000.-
Okres Košice I. spolu	14 271 250.-

Tab. 11: Zaradenie projektu, pri ktorom je žiadateľom organizácia z okresu Košice okolie podľa priorit a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

PROGRAM ENPI 2007 - 2013	
OKRES KOŠICE OKOLIE	Suma v EUR
Žiadateľ RRA Moldava nad Bodvou	
Priorita 4: Podpora spolupráce Ľudia ľuďom	
Špecifický cieľ 4.1: Zlepšiť efektivitu verejných služieb	
Projekt č. 17: Vzdelávací podnikateľsko-motivačný program na podporu cezhraničnej spolupráce	150 000.-
Okres Košice okolie spolu	150 000.-

Tab. 12: Zaradenie projektov, pri ktorých sú žiadateľom podniky z okresu Spišská Nová Ves podľa priorit a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

PROGRAM ENPI 2007 - 2013	
OKRES SPIŠSKÁ NOVÁ VES	Suma v EUR
Priorita 1: Ekonomický a sociálny rozvoj	
Špecifický cieľ 1.2: Zlepšiť transfer poznatkov a zdieľanie praxe, ako aj podporovať rozvoj podnikov	
Žiadateľ Kovohuty Krompachy a.s., mesto Krompachy	
Projekt č. 26: Modernizácia výroby síranu zinočnatého	8 500 000.-
Žiadateľ SEZ Krompachy	
Projekt č. 28: Spoločný vývoj ističov 160A až 1600A	800 000.-
Okres Spišská Nová Ves spolu	9 300 000.-

Tab. 13: Zaradenie projektov, pri ktorých sú partnermi mikroregióny podľa priorit a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

PROGRAM ENPI 2007 - 2013	
MIKROREGIÓN V KSK	Suma v EUR
Žiadateľ Združenie FEMAN Slovensko európska kultúrna spoločnosť, partneri: Mikroregión Koromľa, Združenie obcí mikroregiónu OKNO	
Priorita 1: Ekonomický a sociálny rozvoj	
Špecifický cieľ 1.1. Skvalitniť rozvoj cestovného ruchu	
Projekt č. 30: Vínna cesta VIAREGIA	140 000.-
Žiadateľ ARR Košice n. o., partneri: mikroregionálne združenia obcí v okresoch Trebišov, Michalovce a Sobrance (prípadne RRA v okresoch MI, SO, TV)	
Priorita 4: Podpora spolupráce Ľudia ľuďom	
Špecifický cieľ 4.2: Zvýšiť vzájomné porozumenie rozličných rôznych spoločenských skupín	
Projekt č. 14: Posilňovanie kapacít miestnych aktérov v prihraničných obciach	150 000.-
Mikroregióny spolu	290 000.-

Sumárny prehľad finančnej kvantifikácie 33 projektov v rámci Programu ENPI uvádzame podľa okresov a mikroregiónov v KSK a PSK v tab. 14.

Tab. 14: Finančná kvantifikácia 33 projektov v rámci Programu ENPI 2007-2013 podľa okresov.

PROGRAM ENPI 2007 - 2013	
KRAJ/OKRES	Suma v EUR
KSK	940 000.-
Okres Michalovce	4 120 000.-
Okres Sobrance	421 000.-
Okres Rožňava	160 000.-
Okres Košice I.	14 271 250.-
Okres Košice – okolie	150 000.-
Okres Spišská Nová Ves	9 300 000.-
Mikroregióny KSK	290 000.-
SPOLU KSK a okresy MI, SO, RV, KE, KS, SNV, mikroregióny	29 652 250.-
Okres Snina	2 500 000.-
SPOLU PSK okres Snina	2 500 000.-
SPOLU 33 projektov v rámci Programu ENPI	32 152 250.-

6. Stratégia cezhraničnej spolupráce s Ukrajinou - zhrnutie

KSK podporuje rozvoj cezhraničnej spolupráce s Ukrajinou v súlade so zahraničnou politikou SR s cieľom naplnenia priorít Programu ENPI 2007-2013. Spoločný riadiaci orgán pre Program ENPI 2007-2013 je Národná rozvojová agentúra Maďarsko. Národným orgánom zodpovedajúcim za riadenie Programu ENPI 2007-2013 je MVRR SR. Spoločný technický sekretariát Programu ENPI 2007-2013 je VÁTI, verejná nezisková spoločnosť v Maďarsku. Pobočka Spoločného technického sekretariátu pre SR je vytvorená v KSK. Táto skutočnosť môže vo výraznej miere ovplyvniť implementovanie projektov podaných v rámci priorít Programu ENPI 2007-2013 nielen v KSK, ale aj v PSK.

Z analytickej časti hodnotenia cezhraničnej spolupráce s Ukrajinou vyplýva, že KSK a ZOŠA budú rozvíjať cezhraničnú spoluprácu formou partnerskej stratégie.

Opatrenia pre podporu cezhraničnej spolupráce:

- Prekračovanie vnútorných hraníc: odstránenie dopravných prekážok na cestných priechodoch na vnútorných hraniciach bolo rozdelené do troch etáp na roky 2008, 2009 a 2010 (MDPaT SR, MF SR, MV SR).
- Medzinárodná policajná spolupráca - cezhraničná policajná spolupráca: zabezpečenie procesu výmeny informácií so zahraničím.
- Udeľovanie víz: zabezpečenie realizácie opatrení súvisiacich s ochranou vízových pracovísk na ZÚ SR v zahraničí a s vydávaním víz pre občanov Ukrajiny.

- Zlepšenie súčasného stavu aktivít zameraných na podporu exportu pod vedením MH SR si vyžaduje zjednodušenie koordinácie všetkých aktivít.
- Vytvorenie Komisie pre cezhraničnú spoluprácu pre región Slovensko-Východ pre napĺňanie cieľov podpísanej zmluvy medzi KSK a ZOŠA a priorít v rámci Programu ENPI 2007-2013.
- Zlepšenie toku informácií o súčasnej cezhraničnej spolupráci s Ukrajinou medzi aktérmi pôsobiacimi v KSK.
- Rozvíjanie a podporovanie cezhraničnej spolupráce s Ukrajinou v mestách a mikroregiónoch KSK.
- Podieľanie sa na príprave veľkých spoločných projektov v oblasti podpory malých a stredných podnikov, cestovného ruchu, trvalo udržateľného rozvoja a budovania infraštruktúry v rámci regiónu Slovensko-Východ.
- Po otvorení nového cestného hraničného prechodu Solomonovo - Čierna sa predpokladá značný nárast tranzitnej dopravy. Na zvládnutie zaťaženia dopravnej infraštruktúry pripraviť projekty tranzitnej prepravy: Solomonovo - Čierna - Kráľovský Chlmec - Slovenské Nové Mesto - Trebišov – Košice a Solomonovo - Čierna - Kráľovský Chlmec - Veľké Kapušany - Michalovce .

II. Návrh regionálneho manažmentu

1. Analýza existujúcich subjektov zaoberajúcich sa cezhraničnou spoluprácou s Ukrajinou

Slovensko si buduje cezhraničnú spoluprácu s Ukrajinou na vzťahoch podložených historickými a kultúrnymi zväzkami oboch národov, ktoré môžeme označiť za priateľské. Odlišná kvalita vnútorných prostredí Slovenska a Ukrajiny, ktorá sa nachádza mimo integrovaného priestoru EÚ, NATO a WTO môže spôsobovať problémy pri nadväzovaní užších väzieb cezhraničnej spolupráce. Kľúčoví aktéri slovensko-ukrajinskej cezhraničnej spolupráce sú zodpovedajúce ministerstvá oboch krajín, Slovensko-ukrajinská medzivládna komisia pre cezhraničnú spoluprácu, samosprávne kraje a Zakarpatská oblastná štátna administratíva, Karpatský Euroregión a rôzne združenia a agentúry. Prominentnú úlohu v cezhraničnej spolupráci zohrávajú samosprávy a mikroregióny, podnikateľské subjekty, záujmové združenia, vzdelávacie inštitúcie a mimovládne organizácie.

1.1 Medzivládna úroveň

Kľúčoví aktéri na úrovni ministerstiev:

- MZV SR – sa angažuje na medzinárodnej úrovni napr. v EÚ, v rámci V4, NATO.
- MV SR – zodpovedá za prípravu zasadaní slovensko-ukrajinskej medzivládnej komisie pre cezhraničnú spoluprácu a ochranu hraníc.
- MVR SR – má na starosti programy cezhraničnej spolupráce ako napr. Interreg III, Program Susedstva, Program ENPI 2007-2013.
- MH SR – realizuje politiku v oblasti podpory exportu a investícií.
- MŽP SR – zodpovedá za riešenie environmentálnych rizík v prihraničných územiach.
- MK SR – podporuje slovenské menšiny v zahraničí.
- Ministerstvo ekonomiky Ukrajiny má hlavnú rozhodovaciu úlohu v otázke cezhraničnej spolupráce vzhľadom na ukrajinské štátne orgány.

Skutočnosť, že SR v niektorých častiach cezhraničnej spolupráce zastupuje viacej ministerstiev, spôsobuje niektoré komplikácie pri koordinácii opatrení pre cezhraničnú spoluprácu.

Slovensko-ukrajinská medzivládna komisia pre cezhraničnú spoluprácu rieši dôležité problémy cezhraničnej spolupráce z viacerých oblastí. Predsedom slovenskej časti Slovensko-ukrajinskej medzivládnej komisie pre cezhraničnú spoluprácu je Vladimír Čechot, štátny tajomník MV SR a ukrajinskej časti Oleg Olgarovič Havaši, predseda Zakarpatskej oblastnej štátnej administratívy (ZOŠA). Komisiu tvorí 31 členov pozývaných na zasadnutia v zmysle dohodnutého harmonogramu zasadnutí uskutočnených raz na Slovensku a raz na Ukrajine. V budúcom období by bola väčším prínosom rozsiahlejšia úloha slovensko-ukrajinskej medzivládnej komisie pre cezhraničnú spoluprácu, operatívnejšia koordinácia činnosti viacerých orgánov a komisií zaoberajúcich sa spoluprácou s Ukrajinou.

1.2 Kľúčoví aktéri na regionálnej úrovni:

- **Košický samosprávny kraj (KSK)** – Rámcová dohoda medzi KSK a ZOŠA o obchodno-ekonomickej, vedecko-technickej a kultúrnej spolupráci bola podpísaná v auguste 2006. Vzájomná spolupráca v zmysle dohody sa rozvíja v oblastiach: priemysel, poľnohospodárstvo, doprava a obchod, veda, technika, vzdelávanie, kultúra a umenie, turistika a šport, miestna samospráva, ekológia, racionálne využívanie prírodných zdrojov a protipovodňová ochrana, regionálny rozvoj a cezhraničná spolupráca. V máji 2008 bol podpísaný Vykonávací protokol medzi KSK a ZOŠA na obdobie máj 2008- máj 2009, ktorý obsahuje plán podujatí a podporu prípravy spoločných projektov cezhraničnej spolupráce v rámci Programu ENPI 2007-2013. KSK sa stal Branch Office pre Spoločný technický sekretariát pre Program ENPI Maďarsko - Slovensko - Rumunsko – Ukrajina 2007 – 2013. Úlohou KSK bude najmä informovať verejnosť o možnostiach programu - v košickom a prešovskom kraji.
- **Prešovský samosprávny kraj (PSK)** podpísal dohodu o spolupráci so ZOŠA v marci 2005. Cezhraničná spolupráca sa zameriava na oblasti: hospodárska činnosť - najmä podpora MSP, regionálna politika a regionálny rozvoj, príprava spoločných programov financovaných EÚ, dopravná infraštruktúra, cestovný ruch, ochrana životného prostredia a územné plánovanie, kultúra, vzdelávanie, veda, šport, sociálna oblasť a zdravotníctvo. V súčasnosti PSK pripravuje so ZOŠA spoločné projekty v rámci Programu ENPI 2007-2013.
- **Zakarpatská oblastná štátna administratíva (ZOŠA).** ZOŠA v roku 2006 formulovala návrh vízie rozvoja Zakarpatskej oblasti v rámci Regionálnej stratégie ZOŠA do roku 2015. Súčasne sa riadi Európskou politikou susedstva. Európska politika susedstva (The European Neighbourhood Policy – ENP) predstavuje hlavný program pomoci Ukrajiny zo strany EÚ. V rámci ENP je cezhraničná spolupráca určená cez priority: podpora ekonomického a sociálneho rozvoja prihraničných oblastí, spolupráca na riešení výziev v oblasti životného prostredia, zdravia, prevencie a boja s organizovaným zločinom, zabezpečenie bezpečnosti a efektívneho prechodu hraníc a podpora aktivít „Ľudia-ľuďom“. Špecifické ciele slovensko-ukrajinskej cezhraničnej spolupráce sú uvedené v Programe ENPI 2007-2013.
- **Karpatský euroregión** bol vytvorený na podporu cezhraničnej spolupráce v roku 1993. Patrí medzi prvé euroregióny, ktorého členmi boli regióny strednej a východnej Európy. Zaberá územie o veľkosti 145 000 km² s približne 14,8 mil. obyvateľov. Zameriava sa na riadenie a koordináciu spoločných aktivít v oblasti vedy, techniky, kultúry a športu, ochrany životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja (projekt Využitie prírodného potenciálu slovensko-ukrajinského prihraničia pre rozvoj cestovného ruchu a projekt Euroregióny pre regióny – cezhraničná spolupráca v prospech rozvoja regiónov a spolupráce verejného a súkromného sektora).
- **Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku pracovisko Prešov** svojou aktívnou činnosťou už niekoľko rokov prehlbuje slovensko-ukrajinskú cezhraničnú spoluprácu. Svedčia o tom viaceré realizované projekty: Partnership for EU-integration of Ukraine: Strengthening Public Debate on EU. Projekt bol realizovaný v rámci poskytnutia oficiálnej pomoci Slovenskej republiky Ukrajine v roku 2004. V roku

2005 bol realizovaný projekt Vzťahy Európskej únie s Ukrajinou: Agenda pre Slovensku republiku. V roku 2007 sa začali realizovať projekty MZV SR Model ekonomickej dimenzie ODA so zameraním na štáty západného Balkán a Ukrajiny Pomoc Ukrajine pri zvyšovaní informovanosti verejnosti o NATO, skúsenosti Slovenska.

- **Karpatská nadácia** je cezhraničná a regionálna nezisková organizácia, ktorá na Slovensku pôsobí predovšetkým na území Košického a Prešovského kraja. Jej grantové programy sú určené pre obyvateľov východného Slovenska, ktorí sú organizovaní v mimovládnej neziskovej organizácii, alebo zastupujú miestnu samosprávu na území Košického alebo Prešovského kraja. Primárne sa orientuje na cezhraničné aktivity v karpatskom regióne. Realizuje napríklad projekt s názvom „The Way It Works“ (Karpatský program spoločenskej zodpovednosti firiem a prenos najlepších praktík zo Slovenska na Ukrajinu).

Samosprávy miest a prihraničných obcí

- **Mesto Michalovce** má dlhodobé intenzívne vzťahy s partnerským mestom Užhorod. Od podpísania zmluvy sa zintenzívnili vzájomné kultúrne, športové, spoločenské vzťahy, ale tiež spoločné projekty programov Európskej únie pri znižovaní energetickej náročnosti stavieb, rozvoji turizmu (vybudovalo sa 5 informačných centier na Zemplíne a 3 na Zakarpatskej Ukrajine). Spoločne vydali aj turistického sprievodcu. Pre mesto Michalovce je spolupráca s Ukrajinou oblasťou mimoriadne dôležitým cieľom, v príprave je okrem iného projekt Aby hranica nerozdeľovala, ale spájala zameraný na rozvoj regionálneho potenciálu prostredníctvom cezhraničnej spolupráce.
- **Mesto Trebišov** opätovne nadviazalo partnerskú spoluprácu s mestom Berehovo v Ukrajinskej republike. Mesto a okres spolupracujú so zakarpatskými partnermi hlavne v oblasti kultúrnych výmen, slávností, a iných podujatí. Existujú ekonomické zámery využívajúce priaznivú logistickú polohu mesta a okresu.
- **Mesto Košice** má za partnerské mesto Užhorod. Vzťahy sa obnovujú, v roku 2008 sa uskutočnil Deň Užhorodu v Košiciach v programe osláv Dňa mesta Košice. Po určitej stagnácii existuje priestor aj záujem na oboch stranách na rozšírenie cezhraničnej spolupráce v rámci projektov v kultúrnej, športovej a ekonomickej oblasti „Košice-Európske hlavné mesto kultúry 2013“.
- **Mesto Veľké Kapušany** má nadviazanú partnerskú spoluprácu s kúpeľným mestom Svaljava. Cezhraničná spolupráca sa rozvíja v oblasti turizmu, športu a kultúry.
- **SOPK Regionálna komora Košice** realizovala projekt e-PLATON Slovakia, Ukraine and Flanders, ktorého hlavným cieľom bolo vytvoriť Flámsko –Slovensko -Ukrajinskú platformu pre podporu podnikania na európskom trhu. Výstupom je webová stránka www.e-tradecenter.biz, na ktorú sa môžu zaregistrovať ukrajinské a flámske firmy a ďalšie spoločné aktivity. Projekt Hospodársko-ekonomické fórum Slovensko – Ukrajina bol zameraný na podporu a rozvoj MSP v prihraničnom regióne Slovensko - Ukrajina a rozšírenie siete obchodných partnerov v prihraničnom regióne. V súčasnosti SOPK Regionálna komora Košice pripravuje viacero projektov

zameraných na cezhraničnú spoluprácu v rámci Programu ENPI 2007-2013 (napr. pripravovaný projekt: Iniciatíva CBC siete).

- **SARIO Región Košice a Región Prešov** podporili v rámci SOP PS – opatrenie 1.5 schéma podpory medzinárodnej spolupráce/schéma pomoci de minimis 8 projektov a schéma štátnej pomoci 2 projekty.

Regionálne rozvojové agentúry

- **Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice n. o. (ARR Košice)** svoju činnosť upriamuje na prípravu a implementáciu projektov, poradenstvo, konzultácie a vzdelávanie, vytváranie partnerstiev s cieľom zlepšiť spoluprácu medzi aktérmi v regióne a cezhraničnú spoluprácu. Realizovala projekty:
 - ED CIII VIA REGIA (špecifický cieľ - Posilnenie hraničných regiónov ako spojovacích „medzičlánkov“, príprava budúcich možností pre intenzívnu spoluprácu, hlavne v Poľsko-Slovensko-Ukrajinskej prihraničnej oblasti).
 - Projekt IKARUS (Intenzívnejšia komunikácia a spolupráca aktérov regionálneho rozvoja Ukrajiny a Slovenska) - začína v januári 2009, zameraný je na samosprávu a ďalších miestnych aktérov - vzdelávanie, posilňovanie kapacít a rozvíjanie kontaktov. Partnermi sú Agentúra regionálneho rozvoja a cezhraničnej spolupráce Transcarpathia, Užhorodská národná univerzita.
 - Pripravovaný projekt: Posilňovanie kapacít miestnych aktérov v prihraničných obciach. Cieľom je zlepšenie kapacít v komunitách, zlepšenie komunikácie, aby boli schopné samostatne vytvárať impulzy zlepšujúce hospodársky a sociálny rozvoj.
- **Regionálna rozvojová agentúra pre rozvoj Dolného Zemplína (RRA Dolný Zemplín)** sa zameriava na tvorbu a implementáciu rozvojových projektov zo štrukturálnych fondov EÚ, predovšetkým pre miestne samosprávy a mikroregióny, ako aj pre podnikateľskú a neziskovú sféru. Je Infobod pre Program susedstva (INTERREG III A) pre slovensko-maďarsko-ukrajinskú hranicu so sídlom v Trebišove. Realizovala projekty:
 - Predvstupový fond - PHARE ECOSOC 2003 – Iniciatíva pre vonkajšiu hranicu – Ľudia-ľuďom – „Učíme sa o Európskej únii“.
 - Štrukturálny fond - INFOBOD pre INTERREG III A pre SK/HU/UA – Technická asistencia.
 - Pripravovaný projekt: Efektívna hranica – otvárame dvere pre nové možnosti spolupráce. Revitalizácia železničnej trate Košice - Michalovce - Maťovce Užhorod po rozchode 1435 mm - štúdia uskutočniteľnosti.
- **Regionálna rozvojová agentúra BOROLO (RRA BOROLO)** so sídlom v Sobranciach pomáha pri príprave, vypracovávaní a implementácii projektov s využitím najmä fondov EÚ, organizuje odborné konferencie pre starostov i poslancov obecných samospráv, podnikateľov, ale i mimovládny sektor a tak napomáha rozvíjať región prispievaním k celkovému sociálno-ekonomickému rozvoju. Ďalšou oblasťou v jej pôsobnosti je cestovný ruch, v rámci ktorého zveľaďuje kultúrno-historické

pamiatky okresu, pripravuje kongresový cestovný ruch a poznávacie zájazdy v rámci okresu, ako aj do susednej Zakarpatskej Ukrajiny. Je zapojená do projektu IKARUS.

- **Regionálna rozvojová agentúra Kráľovský Chlmec (RRA Kráľovský Chlmec)** uskutočňuje odbornú asistenciu pri programovaní a realizovaní regionálneho rozvoja na miestnej a regionálnej úrovni s cieľom zlepšiť hospodárske a sociálne podmienky prihraničného územia. Jej činnosť je zameraná na cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu verejného sektora a MSP, celoživotné vzdelávanie (Príprava na európsky trh práce), vypracovanie štúdií a strategických plánovacích dokumentov (Štúdiá informatizácie regiónu), zabezpečuje manažment lokálnych a cezhraničných záujmových združení (slovenský sekretariát Carpathian Borderregion Economic Development Association). Realizované projekty:
 - Podnikanie bez hraníc (Phare CBC), Vidiecke podnikanie (EQUAL).
- **Regionálna rozvojová agentúra Šírava (RRA Šírava)** aktivizuje ekonomický a sociálny potenciál za podpory finančných prostriedkov štátu a EÚ v okrese Michalovce. Zabezpečuje úlohy vyplývajúce z potreby vhodných projektových partnerov a projektového rozvoja v rámci programov cezhraničnej spolupráce. Plní úlohu Regionálneho informačného centra pre Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR pre operačné programy v NSRR 2007-2013. Je partnerom KSK v projektoch CESTA a FORA.
- **Regionálna rozvojová agentúra Moldava nad Bodvou (RRA Moldava nad Bodvou)** realizuje systémové riešenia v oblasti trvalo udržateľného rozvoja vidieka, vytvára funkčné rozvojové partnerstvá a implementuje rozvojové projekty cezhraničnej spolupráce. Realizované projekty:
 - Rozvoj cezhraničného turizmu, Interreg IIIA Program susedstva Maďarsko-Slovensko-Ukrajina, ktorý motivoval iniciatívu využívania cezhraničnej zjednotenej ponuky hospodárskeho rastu a výmenu miestnych a cezhraničných odborných skúseností.
 - Pripravovaný projekt: Vzdelávaci a podnikateľsko-motivačný program na podporu cezhraničnej spolupráce.
- **Regionálna rozvojová agentúra Rožňava (RRA Rožňava)** tvorí a vypracováva podnikateľské zámery na základe potrieb regionálneho a mimoregionálneho trhu, poskytuje poradenskú a projektovú činnosť. Realizované projekty:
 - Náučný chodník Svetového prírodného dedičstva, Transfer metodológie pre efektívnejší rozvoj turizmu na Slovensku s partnermi: EHF Ukrajina, PANONIA Ukrajina, Užhorodská národná univerzita, Zakarpattia Ukrajina.
 - Pripravovaný projekt: Zachovanie tradičných rómskych remesiel ako súčasť rómskeho kultúrneho dedičstva. Projekt v rámci cezhraničnej spolupráce s Ukrajinou vyhľadáva Rómov, ktorí v súčasnosti udržiavajú tradičné rómske remeslá a ktorým táto činnosť zabezpečuje finančný príjem.
- **Spišská regionálna rozvojová agentúra (Spišská RRA)** zaoberá sa spracovaním projektov zameraných na reštrukturalizáciu a revitalizáciu ekonomiky regiónu s cieľom vytvárať pracovné príležitosti, ako aj spolupráca s inštitúciami v zahraničí, ktoré sledujú rovnaké ciele a môžu pomôcť rozvoju regiónu. Realizované projekty:

- RDA-Net CEDA2, INTERREG IIIB – CADSES (Finančné nástroje regionálneho rozvoja, Klastre a spolupráca podnikov a Stratégie rekonverzie, r. 2004-5), PALAIS, INTERREG IIIC (Inovatívne metódy ochrany kultúrnych pamiatok, 2007-2008).

BIC, RPIC a CPK

- **Cassovia BIC Košice** – Podnikateľské centrum v sieti NARMSP bolo založené s podporou mesta Košice s cieľom prispievať k rozvoju podnikateľských a inovačných aktivít v meste Košice a v jeho regióne. Je spoluzakladateľom združenia IARDI spolu s Fondom rozvoja cezhraničnej spolupráce a špeciálnych ekonomických zón (Ukrajina), a Asociáciou regionálneho rozvoja „KIUT“ Horný Sabolcs-Retkez (Maďarská republika).
- **RPIC Trebišov** vytvára podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania s cieľom významnej podpory regionálneho rozvoja. Spolupracuje s inštitúciami podporujúcimi malé a stredné podnikanie na Slovensku a v zahraničí a so sieťou Euro Infocentier pôsobiace v 37 krajinách. Realizuje projekty na podporu podnikania v spolupráci so slovenskými a zahraničnými partnermi. Realizované projekty:
 - Technologický inkubátor pre inovatívne firmy.
 - Posilnenie organizácie remesiel a podpora remeselnej výroby v Karpatском euroregióne.
 - Podpora exportu slovenských podnikov.
- **RPIC Rožňava** poskytuje poradenskú činnosť pre MSP a začínajúcich podnikateľov. Má rozsiahlu cezhraničnú spoluprácu s maďarskými subjektmi, ktorú môže rozšíriť o spoluprácu s ukrajinskými podnikateľmi a inštitúciami. Pripravovaný projekt:
 - Motivačný program k aktívnemu prístupu pri hľadaní zamestnania
- **CPK Michalovce** je záujmovým združením právnických osôb a pôsobí v regióne od roku 2002. Predmetom jeho činnosti je poskytovanie podporných služieb pre začínajúce a existujúce malé a stredné podniky (MSP) pôsobiace v Michalovciach. Združenie má viac ako 500 klientov z radov podnikateľov i uchádzačov o podnikanie. Významne sa zapojilo do cezhraničnej spolupráce pri realizácii projektu
 - Podpora podnikania naprieč hranicami Slovensko-Ukrajina (Program iniciatívy spoločenstva Interreg IIIA v rámci Programu susedstva Maďarsko-Slovensko-Ukrajina). Ukrajinským partnerom participujúcim na projekte bola nezisková organizácia Užhorod 21 storočia (Užgorod 21 veka), ktorá pôsobí v rámci regiónu Zakarpatskej Ukrajiny. Výstupom projektu bola publikácia Sprievodca podnikaním na Slovensku a v Zakarpatskej Ukrajine v slovenskom, ukrajinskom a anglickom jazyku.

Mikroregióny, ktoré sa podieľali na implementácii projektov cezhraničnej spolupráce: mikroregióny Rovina, Trojhoričie, Čierna voda – Uh, Duša, Juh Širavy, Použie, Koromľa a Borolo.

Univerzity

- **Podnikovo hospodárska fakulta Košice Ekonomickej univerzity Bratislava**
Partneri: Užhorodská národná univerzita, Transkarpatská štátna univerzita.
- **Technická univerzita Košice**
Slovensko-ukrajinskú cezhraničnú spoluprácu bude rozvíjať prostredníctvom spoločných projektov jednotlivých fakúlt v rámci Programu ENPI 2007-2013.
Partner: Užhorodská národná univerzita, Užhorodská štátna univerzita
- **Univerzita P.J. Šafárika Košice**
V rámci Programu ENPI 2007-2013 pripravuje spoločný cezhraničný projekt Adultné kmeňové bunky ako prostriedok pre regeneráciu kosti a chrupky. Partnermi projektu bude traumatologické pracovisko z Ukrajiny

Združenia

- **Karpatský rozvojový inštitút n. o.** svojou aktívnou činnosťou sa podieľa na regionálnom rozvoji KSK a PSK. V rámci NFM realizuje cezhraničný projekt Audit pripravenosti prihraničných oblastí na rozvoj. Cieľ projektu je identifikovať potenciál a príležitosti pre posilnenie a zlepšenie kapacít, rozvojových stratégií a procesov na podporu rozvoja prihraničného regiónu (skúmať stav a nedostatočnosti v pripravenosti regiónu na rozvoj s dôrazom na cezhraničnú spoluprácu s Ukrajinou).
- **Ľudia a voda n. o.** realizuje cezhraničný projekt financovaný z NFM Voda bez hraníc. Cieľom projektu je minimalizácia následkov krízových situácií (opakované povodne) a predchádzanie následkom povodní spôsobených nevhodným manažmentom vodných zdrojov, budovanie kapacít na uplatňovanie smernice EÚ o správe vodných zdrojov v pohraničí s Ukrajinou; ochrana, využívanie a obnova vodných zdrojov, uplatnenie zásad udržateľného využívania vody v pilotných povodiach).
- **FEMAN** - Slovensko – európska kultúrna spoločnosť. Hlavným cieľom združenia je podporovať stretávanie ľudí rôznych národov a národností a dať im šancu prejaviť svoju špecifickú kultúru. Realizovaný projekt:
 - Starí susedia, nové možnosti, v rámci programu externej pomoci EÚ Phare. Cieľom bolo podporiť rozvoj a zlepšenie situácie v oblastiach východného Slovenska a Zakarpatskej Ukrajiny. Partnerom bol mikroregión Koromľa.

2. Slovensko –ukrajinská cezhraničná spolupráca z pohľadu KSK a rozvojových oblastí

Tab. 15: Slovensko-ukrajinská cezhraničná spolupráca z pohľadu KSK podľa rozvojových oblastí.

Organizácia	Rozvoj hraničných priechodov	Rozvoj priemyslu a obchodu	Rozvoj dopravy	Rozvoj cestovného ruchu	Miestny a regionálny rozvoj	Rozvoj vedy, výskumu, školy	Rozvoj kultúry a športu	Rozvoj životného prostredia	Rozvoj protipo- vodňových opatrení	Rozvoj poľnoh. a vidieka
MZV SR	■	■		■	■	■				■
MV SR	■	■	■		■					
MVRR SR	■	■			■			■		
MH SR	■	■		■	■	■				
MK SR					■	■	■			
MŽP SR				■	■			■	■	■
MDPT SR	■		■							
MŠ SR						■	■			
Medzivládna komisia	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Colný úrad Michalovce	■	■	■							
KSK	■	■	■	■	■		■	■	■	■
PSK	■	■	■	■	■		■	■	■	■
ARR Košice					■		■	■	■	■
Karpatský euroregión				■	■		■	■	■	■
Karpatská nadácia		■		■	■		■	■	■	■
CPK Michalovce		■		■	■		■	■	■	■
SOPK Košice		■		■	■					■
SARIO Košice		■		■	■					
RRA Dolný Zemplín					■		■	■	■	■
RRA BOROLO					■		■	■	■	■
RRA K. Chlmec					■		■	■	■	■
RRA Širava					■		■	■	■	■
RRA Moldava					■		■	■	■	■
RRA Rožňava					■		■	■	■	■
RRA SNV					■		■	■	■	■
BIC Košice		■		■						

Organizácia	Rozvoj hraničných priechodov	Rozvoj priemyslu a obchodu	Rozvoj dopravy	Rozvoj cestovného ruchu	Miestny a regionálny rozvoj	Rozvoj vedy, výskumu, školsťva	Rozvoj kultúry a športu	Rozvoj životného prostredia	Rozvoj protipo- vodňových opatrení	Rozvoj poľnoh. a vidieka
RPIC Trebišov		■		■	■			■		
RPIC Rožňava		■		■	■					
Mikroreg. Rovina				■	■		■	■	■	■
Mikroreg. Trojhrianiči				■	■		■	■	■	■
Mikroreg. Čierna voda – Uh				■	■		■	■	■	■
Mikroreg. Duša				■	■		■	■	■	■
Mikroreg. Juh Širavy				■	■		■	■	■	■
Mikroreg. Použie				■	■		■	■	■	■
Mikroreg. Koromľ'a				■	■		■	■	■	■
Mikroreg. BOROLO				■	■		■	■	■	■
Mesto Košice				■	■		■	■		
Mesto Michalovce	■			■	■		■	■		
Mesto Trebišov				■	■		■	■		
Mesto Sobrance				■	■		■	■		
Mesto Veľké Kapušany				■	■		■	■		
TU v Košiciach, EkF, IRKR		■		■	■	■		■		■
EU Bratislava, PhF Košice		■			■	■		■		■
UPJŠ Košice, LF, FVS				■	■	■				■
KRI				■	■	■				■
SFPA Prešov	■	■		■	■	■				
CEP						■				
SCKR		■								
M.E.S.A. 10		■		■	■					■
Ľudia a voda					■			■	■	■
Sosna					■			■	■	■
FEMAN					■		■	■		

3. Databáza subjektov zaoberajúcich sa cezhraničnou spoluprácou s Ukrajinou

Tab. 16: Databáza významných subjektov zaoberajúcich sa cezhraničnou spoluprácou s Ukrajinou.

	Partner zo Slovenska (KSK) -	Partner z Ukrajiny (ZOŠA)	Oblasť spolupráce
	VÚC, mestá, obce a mikroregióny		
1.	Košický samosprávny kraj	Zakarpatská oblastná štátna administratíva (ZOŠA)	V auguste 2006 bola vypracovaná Rámcová dohoda o spolupráci medzi Košickým samosprávnym krajom a Zakarpatskou oblastnou štátnou administratívou, ktorá bola následne schválená Zastupiteľstvom KSK. Vykonávací protokol k Rámцovej dohode o spolupráci medzi ZOŠA a KSK bol podpísaný v Ublí 24. mája 2008. Súčasťou protokolu sú konkrétne podujatia v oblastiach regionálneho rozvoja, turistiky, podnikania, vzdelávania, kultúry a športu. Rámcová dohoda o spolupráci medzi Košickým samosprávnym krajom a Zakarpatskou oblastnou štátnou administratívou obsahuje 7 kľúčových oblastí spolupráce: • priemysel, poľnohospodárstvo, doprava a obchod, • veda, technika, vzdelávanie, • kultúra a umenie, • turistika a šport, • miestna samospráva, • ekológia, racionálne využívanie prír. zdrojov, protipovodňová ochrana, • regionálny rozvoj a cezhraničná spolupráca.
2.	Prešovský samosprávny kraj	Zakarpatská oblastná štátna administratíva (ZOŠA)	Podpísanie bilaterálnej spolupráce na základe „Dohody o spolupráci medzi PSK a Zakarpatskou oblastnou štátnou administratívou s nasledovnými prioritami: • podpora rozvoja malého a stredného podnikania, • regionálna politika, regionálny rozvoj, • koordinácia prípravy a realizácia spoločných programov, najmä využitím fondov EÚ, • doprava a dopravná infraštruktúra, • cestovný ruch, • tvorba a ochrana životného prostredia, územné plánovanie, • kultúra, vzdelávanie, šport a veda, • sociálna oblasť a zdravotníctvo.
		Ivano-Frankovská oblasť (Ukrajina)	Viacero spoločných aktivít (v súčasnosti bez podpísanej dohody).

3.	Mesto Michalovce	Mesto Užhorod	Dlhodobé intenzívne vzťahy s partnerským mestom Užhorod. Od podpísania zmluvy sa zintenzívnili vzájomné kultúrne, športové, spoločenské vzťahy, ale tiež spoločné projekty programov Európskej únie pri znižovaní energetickej náročnosti stavieb, rozvoji turizmu.
4.	Mesto Sobrance	Mesto Užhorod	V súčasnosti prebieha príprava na predkladanie spoločných projektov.
5.	Mesto Veľké Kapušany	Mesto Svaljava	Spoločná organizácia kultúrnych, športových a spoločenských podujatí, (organizovanie medzinárodnej súťaže v stolnom tenise, Koncert žiakov ZUŠ, Organizovanie tenisového turnaja), V súčasnosti prebieha príprava na predkladanie spoločných projektov - spolupráca pri predkladaní projektu.
		Mesto Užhorod	Spolupráca na projekte - Rozvoj cestovného ruchu - spoločné workshopy ohľadom rozvoja cestovného ruchu v oboch mestách a celkovo v regióne.
6.	Mesto Košice	Mesto Užhorod	Partnerské mesto – príprava a realizácia spoločných projektov. Dohoda o spolupráci medzi oboma mestami bola podpísaná 16.01.1993.
7.	Mesto Trebišov	Mesto Berehovo	Dňa 30. 8. 2008 na Mestskom zastupiteľstve v Trebišove bol predložený Návrh koncepcie zahraničnej spolupráce mesta Trebišov, ktorý odporúčal primátorovi mesta osloviť predstaviteľov mesta Berehovo v Ukrajinskej republike s ponukou partnerskej spolupráce. Dohoda medzi predstaviteľmi oboch miest ešte nebola podpísaná, obe mestá ale majú záujem o takúto spoluprácu a podpis tejto dohody sa očakáva v roku 2009.
8.	Mesto Čierna nad Tisou	Mesto Čop	Dohoda o spolupráci oboch miest o prijatí opatrení na zlepšenie situácie pri prijímaní nákladov na hraničných priechodoch, snaha o zvýšenie ich priepustnosti, zabezpečenie spracovania existujúcich objemov železničnej prepravy a zachovanie doterajšieho počtu vlakových súprav.
9.	Obec Bežovce	Obec Činadijovo	Partnerstvo oboch obcí.
10.	Mikroregión Koromľa	Mesto Perečín	• Prehĺbenie spolupráce pohraničných obcí mikroregiónu: Koromľa (obce Petrovce, Záhor, Husák, Vojnatina, Koromľa, Tibava, Orechová, V.Nemecké, Priekopa, Kolibabovce, Porúbka, Krčava) a mesta Perečín v oblasti: ○ kultúrnej spolupráce ○ cezhraničnej spolupráce ○ medzinárodných kontaktov ○ v oblasti samosprávy ○ rozvoja cestovného ruchu • Partnerstvo: - obec Vyšné Remety (SK) - Turie Remety (UA) - Perečín (UA).

Poradenské a vzdelávacie inštitúcie			
11.	Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice n.o.	Agentúra regionálneho rozvoja a cezhraničnej spolupráce «Zakarpattia»	Spoločnou náplňou oboch agentúr je príprava a realizácia projektov podľa podpísaného Vykonávacieho protokolu k Rámcovej dohode o spolupráci medzi Zakarpatskou oblastnou štátnou administratívou (ZOŠA) a Košickým samosprávnym krajom (KSK) zo dňa 24. mája 2008.
		Užhorodská národná univerzita je jednou z najvýznamnejších univerzít na Ukrajine. V súčasnosti má 17 fakúlt, zamestnáva viac ako 2 000 zamestnancov, študuje na nej viac ako 12 000 študentov. Pred rokom 2000 sa používal názov Užhorodská štátna univerzita.	Spoločná identifikácia a príprava a následná realizácia inovatívnych projektov.
12.	SOPK - Košická regionálna komora SOPK	Zakarpatská obchodná a priemyselná komora	Spolupráca v rámci projektov, organizovania obchodných misií a účasti podnikateľov na výstavách a veľtrhoch.
		Zakarpateľpo, Ltd. - organizácia medzinárodných výstav a veľtrhov v Zakarpatskej oblasti	Účasť a spolupráca na medzinárodných výstavách a veľtrhoch.
		Medzinárodná asociácia inštitúcií regionálneho rozvoja - The International Association of Regional Development Institutions "IARDI" bola založená v roku 2003 ako medzinárodná organizácia krajín Ukrajiny, Maďarska a Slovenska. Sídlo má v Užhorode. Hlavným cieľom je realizácia regionálnych a národných rozvojových programov.	Spolupráca predovšetkým na medzinárodných projektoch.
13.	Karpatský euroregión Slovensko	Národný Inštitút strategických štúdií, pobočka Užhorod sa zaoberá predovšetkým spoločenským výskumom.	Spolupráca medzi Karpatským euroregiónom Slovensko a Národným Inštitútom strategických štúdií sa odvíja predovšetkým v rámci spoločných projektov realizáciou spoločných seminárov, výmenou skúseností atď.
		Národný sekretariát Karpatského euroregiónu na Ukrajine, Užhorod	Národný sekretariát Karpatského euroregiónu na Ukrajine, Užhorod, pobočka Užhorod, je súčasťou medziregionálneho zväzku národných inštitúcií pod názvom „Karpatský euroregión“. Spolupráca je mimoriadne intenzívna predovšetkým v oblasti kreovania spoločných odborných pracovných skupín, v rámci častých spoločných stretnutí, pri realizácii spoločných projektov atď.

14.	Karpatská nadácia - Slovensko	Karpatská nadácia – Ukrajina	Obe organizácie úzko spolupracujú pri cezhraničných programoch a projektoch medzi slovenskými a ukrajinskými partnermi. Zároveň spolu často a intenzívne spolupracujú v rámci medzinárodnej siete Karpatských nadácií.
15.	Podnikateľské a inovačné centrum Cassovia BIC s.r.o.	Medzinárodná asociácia inštitúcií regionálneho rozvoja - The International Association of Regional Development Institutions "IARDI" bola založená v roku 2003 ako medzinárodná organizácia troch krajín Ukrajiny, Maďarska a Slovenska. Sídlo má v Užhorode. Hlavným cieľom je realizácia regionálnych a národných rozvojových programov.	Spolupráca predovšetkým na medzinárodných projektoch.
16.	Centrum prvého kontaktu - Michalovce (CPK Michalovce)	Ukrajinská asociácia pre inovácie a rozvoj malého a stredného podnikania „Užhorod -21. storočie“	Spolupráca predovšetkým na medzinárodných projektoch.
17.	RRA pre rozvoj Dolného Zemplína, (RRA Dolný Zemplín)	Agentúra regionálneho rozvoja a cezhraničnej spolupráce «Zakarpattia»	Spoločnou náplňou oboch agentúr je príprava a realizácia projektov predovšetkým v oblasti vzdelávania, dopravy, cestovného ruchu a ochrany životného prostredia.
18.	Občianske združenie pre poskytovanie sociálnych služieb a sociálnej pomoci, Rožňava	Centrum pre medzinárodnú bezpečnosť a strategické štúdie (Center for International Security and Strategic Studies) vzniklo v Kyjeve v novembri 1999 ako organizácia, zaoberajúca sa výskumom a poradenstvom v oblasti medzinárodnej bezpečnosti, vedy, techniky, priemyslu a podnikania.	Spoločná príprava a následná realizácia strategických štúdií dopadu sociálnych nerovností a regionálnych rozdielov (disparít) v rámci života marginalizovaných skupín obyvateľstva na oboch stranách spoločnej slovensko-ukrajinskej hranice.
		Agentúra regionálneho rozvoja a cezhraničnej spolupráce «Zakarpattia»	Spoločná príprava a následná realizácia projektov v oblasti sociálno-ekonomického rozvoja, rozvoja cestovného ruchu a postavenia menšín na oboch stranách spoločnej slovensko-ukrajinskej hranice.
		Užhorodská národná univerzita je jednou z najvýznamnejších univerzít na Ukrajine. V súčasnosti má 17 fakúlt, zamestnáva viac ako 2 000 zamestnancov, študuje na nej viac ako 12 000 študentov. Pred rokom 2000 sa používal názov Užhorodská štátna univerzita.	Spoločná príprava a následná realizácia projektov v oblasti sociálnych vecí a rozvoja cestovného ruchu na oboch stranách spoločnej slovensko-ukrajinskej hranice.

19.	Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku - pobočka Prešov	Národný inštitút strategických štúdií Ukrajiny , (National Institute for strategic studies (NISS) so sídlom v Kyjeve a pobočkou v Užhorode je vedecko-výskumná organizácia, ktorá poskytuje analytickú a prognostickú podporu pre rozhodovanie sa výkonných orgánov ukrajinskej štátnej správy.	Spolupráca predovšetkým na medzinárodných projektoch.
		Medzinárodné centrum pre politické štúdie (The International Centre for Policy Studies) so sídlom v Kyjeve je nezávislá výskumná organizácia, ktorej činnosť je zameraná predovšetkým na podporu konceptu verejnej politiky a zásad ľudského a občianskeho spolužitia, ktoré by mali byť súčasťou efektívne fungujúcej demokracie na Ukrajine.	Spolupráca predovšetkým na medzinárodných projektoch.
20.	Združenie FEMAN	Mesto Perečín	Spolupráca Združenia FEMAN a Mikroregiónu Koromľa s mestom Perečín v oblastiach: • kultúrnej spolupráce, • cezhraničnej spolupráce, • medzinárodných kontaktov, • rozvoja cestového ruchu.
		Mesto Užhorod	Spolupráca Združenia FEMAN s mestom Užhorod v oblasti: • kultúrnej spolupráce, • školstva, • národnostných menšín, • písania a implementácie projektov.
21.	BEST Košice	BEST Lviv, BEST Kiev	Organizovanie spoločných vzdelávacích podujatí, výmena študentov, stretávanie sa a výmena skúsenosti mladých ľudí.

Univerzity			
22.	Technická Univerzita v Košiciach	Užhorodská národná univerzita je jednou z najvýznamnejších univerzít na Ukrajine. V súčasnosti má 17 fakúlt, zamestnáva viac ako 2 000 zamestnancov, študuje na nej viac ako 12 000 študentov. Pred rokom 2000 sa používal názov Užhorodská štátna univerzita.	Plánovaná spolupráca v oblasti spoločného výskumu, príprava spoločných vzdelávacích programov a vedecko-výskumných projektov.
		Transkarpatská štátna univerzita v Užhorode vznikla v roku 1996 a pozostáva z piatich fakúlt. V súčasnosti je jednou z najdôležitejších univerzít v Zakarpatskej oblasti.	Plánovaná spolupráca v oblasti spoločného výskumu, príprava spoločných vzdelávacích programov a vedecko-výskumných projektov.
23.	Ekonomická Univerzita v Bratislave, Podnikovohospodárska fakulta v Košiciach	Užhorodská národná univerzita je jednou z najvýznamnejších univerzít na Ukrajine. V súčasnosti má 17 fakúlt, zamestnáva viac ako 2 000 zamestnancov, študuje na nej viac ako 12 000 študentov. Pred rokom 2000 sa používal názov Užhorodská štátna univerzita.	Plánovaná spolupráca zameraná na využívanie obnoviteľných zdrojov energie, predovšetkým so zameraním na využívanie biomasy. Takisto plánovaná spolupráca v oblasti spoločného výskumu a vývoja, príprava spoločných vzdelávacích programov a vedecko-výskumných projektov.
Súkromné firmy			
24.	NOVITECH a.s. - konzultačná a poradenská firma v oblasti IT	Užhorodská národná univerzita je jednou z najvýznamnejších univerzít na Ukrajine. V súčasnosti má 17 fakúlt, zamestnáva viac ako 2 000 zamestnancov, študuje na nej viac ako 12 000 študentov. Pred rokom 2000 sa používal názov Užhorodská štátna univerzita.	Spolupráca na medzinárodných projektoch, ponuka práce (zamestnania) pre špičkových ukrajinských študentov a absolventov Univerzity.
25.	Spoločnosť SEZ Krompachy a.s.	OOO "INPROMT", Kyjev, Ukrajina	Veľkoobchod patriaci spoločnosti SEZ Krompachy a.s. so sídlom na Ukrajine.
		ZAO "ELEKTROAPPARAT", Kyjev, Ukrajina	Veľkoobchod patriaci spoločnosti SEZ Krompachy a.s. so sídlom na Ukrajine.
		Charkovská štátna polytechnická Univerzita -Charkovský polytechnický inštitút je jednou z najkvalitnejších univerzít v strednej a východnej a	Spolupráca v oblasti spoločného aplikovaného výskumu a vývoja (v štádiu prípravy).

		Európe. Bola založená v roku 1885. V súčasnosti na nej pôsobí viac ako 3 700 zamestnancov a študuje viac ako 24 000 študentov. V súčasnosti má 21 samostatných fakúlt.	
26.	Spoločnosť Kovohuty, a.s.	Spoločnosť Artyomovsk non-ferrous metals processing plant (OJSC AZOCM) je lídrom vo výrobe a spracovaní neželezných kovov v krajinách bývalého Sovietskeho Zväzu. Sídlo tejto medzinárodnej spoločnosti je v meste Artemovsk, ktoré je jedným z priemyselných centier Doneckej oblasti.	Nákup neželezných kovov predovšetkým nákup medi (Cu) spoločnosťou Kovohuty, a.s.
27.	Martin Val'ko Zemplínska produkčná spoločnosť (TV Zemplín)	TV Tisa -1 je regionálna ukrajinská TV stanica. Jej sídlo je v meste Užhorod. V septembri 2006 sa stala prvou ukrajinskou regionálnou TV televíziou, ktorej vysielanie bolo prenášané cez satelit. Dnes má TV Tisa -1 koncesiu na 18 hodín vysielania denne.	Spolupráca medzi TV Zemplín a TV Tisa -1 spočíva vo vzájomnom vymieňaní si televíznych príspevkov väčšinou v periodicite raz za týždeň.

4. Vyhodnotenie spolupráce subjektov a existencia formálnych a neformálnych partnerstiev medzi subjektmi Košického kraja (východného Slovenska) a Zakarpatskej oblasti.

Koordinácia: Z analýzy výsledkov dotazníkov slovenských subjektov je zrejmé, že zo strany slovenských aj ukrajinských subjektov prevláda veľká ochota spolupracovať a väčšina oslovených subjektov si túto spoluprácu, aj keď s istými výhradami, pochvaľuje. Za hlavný problém je preto možné považovať ani nie tak nízky počet spolupracujúcich subjektov, ako skôr istú separátnosť a nekoordinovanosť tejto spolupráce. Mnohé inštitúcie uviedli, že by radi spolupracovali so subjektmi na Ukrajine, prípadne zvýšili rozsah tejto spolupráce, ale nevedia na koho sa obrátiť.

Súkromná sféra – cezhraničná komunikácia: Zároveň viaceré slovenské subjekty hodnotia spoluprácu s ukrajinskými subjektmi s istými výhradami. Predovšetkým súkromné subjekty zdôrazňujú vysoké riziko nezaplatenia zo strany ukrajinských partnerov. Súkromné podnikanie má odlišnú tradíciu v porovnaní s krajinami západnej Európy a s tým súvisia netypické praktiky zo strany niektorých ukrajinských firiem. Rovnako je hodnotený aj systém vybavovania reklamácií zo strany niektorých ukrajinských firiem, ako pomalý a neefektívny. Časť respondentov hodnotila komunikáciu s niektorými partnermi na Ukrajine ako ťažkopádnu, zrejme aj kvôli nedostatočnej vybavenosti telekomunikačnými prostriedkami. V rámci projektov sa ako problematický ukazuje aj písomný styk, nakoľko doručenie listovej, popřípade balíkovej zásielky zo Slovenska na Ukrajinu a naopak trvá často neúmerne dlho. Ako veľmi žiadané sa z pohľadu respondentov javia stretnutia podnikateľov z oboch krajín prostredníctvom organizovania obchodných misií, organizovaním spoločných seminárov a workshopov, v rámci ktorých by mali slovenskí podnikatelia možnosť nadviazať obchodné kontakty s ukrajinskými firmami z toho istého odvetvia. Rovnako je značný záujem o účasť na výstavách a veľtrhoch, či už v Košickom kraji alebo v Zakarpatskej oblasti, pričom najväčší záujem o túto formu prezentácie prejavili strojárne a hutnícke podniky. Zároveň niektoré firmy zvažujú outsourcing niektorých svojich aktivít a služieb na Ukrajine (helpdesk, call centrá, programátorské služby). Tento spôsob podnikateľského uvažovania je pomerne rozšírený.

Vzdelávanie, veda a výskum: V oblasti vedy a výskumu považuje časť univerzít v Košickom kraji za dôležité zvýšenie spolupráce medzi univerzitami a to nielen v oblasti výskumu ale aj v oblasti pedagogiky, mobility učiteľov ale najmä študentov. Podľa názorov niektorých respondentov, by na univerzitách v Košickom kraji mohlo študovať niekoľko stoviek ukrajinských študentov a nielen niekoľko jednotlivcov, zahraničných Slovákov, ako je tomu dnes. Po ich nástupe do praxe by sa spolupráca na základe ich získaných kontaktov počas štúdia mohla rozvíjať bez akýchkoľvek väčších administratívnych obmedzení. Otázkou zostáva, či štúdium v KSK je pre ukrajinských študentov atraktívne. Medzi univerzitami v Košickom kraji a v Zakarpatskej oblasti je takisto rozvinutá spolupráca a je predpoklad, že po vyhlásení výziev v rámci Spoločného operačného programu Maďarsko – Slovensko –

Rumunsko – Ukrajina 2007 – 2013 bude táto spolupráca ešte intenzívnejšia. Nielen súkromný sektor, ale aj ostatné slovenské subjekty hodnotia pomerne kriticky dodržiavanie dohodnutých termínov zo strany ukrajinských partnerov napríklad pri spoločných projektoch. V rámci projektov vznikala problematická situácia aj kvôli častej zmene ukrajinských partnerov v projekte. Na financovanie projektov spolupráce medzi Slovenskom a Ukrajinou sa doteraz pomerne ťažko hľadali zdroje, aj kvôli tomu, že v rámci niektorých operačných programov nebola pre ukrajinské subjekty možnosť čerpania z daného operačného programu. Často tiež dochádzalo ku situácii, keď slovenská strana bola nútená financovať náklady aj ukrajinským subjektom, zapojeným v projekte.

Priepustnosť hranice: Väčšina subjektov si želá lepšiu priepustnosť slovensko – ukrajinskej hranice. Stále je preto mimoriadne dôležité hľadať možnosti (vytvárať tlak na štátne orgány) aby sa hranica medzi Slovenskom a Ukrajinou stala ľahšie priechodnou. Prípadne použiť diferencovaný prístup k osobám, ktoré hranicu prekračujú (urobiť rozdiel medzi tými, ktorí využívajú nízke ceny na Ukrajine a obchodujú pre vlastnú potrebu a tými, ktorí na Ukrajinu cestujú napríklad so serióznymi obchodnými zámermi). V roku 2008 Parlament SR schválil Zmluvu medzi SR a Ukrajinou o malom pohraničnom styku, ktorá umožní časté prekračovanie slovensko-ukrajinskej štátnej hranice najmä zo sociálnych, kultúrnych, hospodárskych alebo rodinných dôvodov. Malý pohraničný styk sa vzťahuje na obce vzdialené do 50 km od štátnej hranice. V režime malého pohraničného styku bude možné zdržiavať sa na území najviac 30 dní, ale celková dĺžka pobytu v jednom polroku nesmie byť dlhšia ako 90 dní. Vydanie preukazu stojí 20 eur, nahrádza vízum a platí najmenej rok. O preukaz malého pohraničného styku je menší záujem, ako sa pôvodne očakávalo. Ukrajincov odrádzajú najmä prísne podmienky na jeho získanie, musia v žiadosti vierohodne predložiť dôvod cesty na Slovensko prípadne preukázať rodinné väzby. Občania Slovenskej republiky v súčasnosti nepotrebujú na vstup na Ukrajinu víza, ide o ústretový krok smerom k obyvateľom prihraničných oblastí Ukrajiny. Viaceré subjekty - predovšetkým slovenské obce v prihraničných oblastiach - kritizujú tieto prísne podmienky na udelenie preukazu malého pohraničného styku pre ukrajinských občanov a prihovárajú sa v mene svojich ukrajinských partnerov za ich zmiernenie.

Spolupráca regiónov a miest: Napriek uvedeným výhradám, či komplikáciám prevláda zo strany slovenských aj ukrajinských subjektov veľká ochota spolupracovať. Košický a Prešovský samosprávny kraj si veľmi dobre uvedomujú, dôležitosť spolupráce a dobrých susedských vzťahov s Ukrajinou. Oba majú podpísanú Rámcovú dohodu o spolupráci, navyše medzi Košickým samosprávnym krajom (KSK) a Zakarpatskou oblastnou štátnou administratívou (ZOŠA) bol podpísaný v roku 2008 aj Vykonávací protokol k tejto dohode o spolupráci. Oblasti tejto spolupráce sú súčasťou tabuľky v rámci podkapitoly č. 3 s názvom „Databáza subjektov zaoberajúcich sa cezhraničnou spoluprácou“. Mnoho miest a obcí v Košickom samosprávnom kraji má takisto podpísanú dohodu o vzájomnej spolupráci s mestami a obcami v Zakarpatskej oblasti. Mesto Košice a mesto Užhorod podpísali dohodu o spolupráci už 16.01.1993. V súčasnosti je táto spolupráca orientovaná hlavne na prípravu a realizáciu spoločných projektov. S Užhorodom partnersky spolupracujú aj slovenské mestá Michalovce, Sobrance, pričom v súčasnosti prebieha diskusia a príprava s cieľom

predkladania spoločných projektov. Vzájomne prospešnú spoluprácu majú medzi sebou tiež mestá Veľké Kapušany a Svaljava. V roku 2009 sa chystá podpis dohody o partnerskej spolupráci medzi predstaviteľmi miest Trebišov a Berehovo. Mesto Čierna nad Tisou a mesto Čop majú podpísanú dohodu o prijatí opatrení na zlepšenie situácie na hraničných priechodoch. Mikroregión Koromľa a mesto Perečín sa dohodli na prehĺbovaní spolupráce prihraničných obcí (obce Petrovce, Záhor, Husák, Koromľa, Tibava, Orechová, Vyšné Nemecké, Priekopa, Kolibabovce, Porubka, Krčava) v oblasti kultúrnej spolupráce a v oblasti rozvoja cestového ruchu. Zároveň bolo uzatvorené partnerstvo medzi obcou Vyšné Remety na Slovensku, obcou Turie Remety na Ukrajine a mestom Perečín. Aj obec Bežovce a obec Činadijovo na Ukrajine majú uzatvorenú dohodu o partnerstve.

Spolupráca medzi regionálnymi agentúrami a poradenskými a vzdelávacími inštitúciami na Ukrajine a na Slovensku je veľmi dobrá. Spoločnou náplňou oboch agentúr, ktoré patria pod KSK, resp. ZOŠA, čiže Agentúrou na podporu regionálneho rozvoja Košice n.o. a Agentúrou regionálneho rozvoja a cezhraničnej spolupráce «Zakarpattia» je príprava a realizácia projektov podľa Vykonávacieho protokolu k dohode o spolupráci. Po vyhlásení výziev v rámci Spoločného operačného programu Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina 2007 – 2013 bude táto spolupráca ešte intenzívnejšia.

Ďalšie línie spolupráce:

spolupráca obchodná a priemyselná

- medzi SOPK - Košickou regionálnou komorou a Zakarpatskou obchodnou a priemyselnou komorou a so spoločnosťou Zakarpatexpo v Užhorode.
- spoločnosť SEZ Krompachy a.s., spoločnosť Kovohuty, a.s., spoločnosť NOVITECH a.s. a Martin Val'ko - Zemplínska produkčná spoločnosť (TV Zemplín) a rôzne subjekty na Ukrajine.

neziskový sektor - cezhraničná politika, bezpečnosť, životné prostredie, vzdelávanie:

- Centrum prvého kontaktu Michalovce (CPK Michalovce) a Ukrajinská asociácia pre inovácie a rozvoj malého a stredného podnikania „Užhorod -21. storočie“
- Aktivity Karpatského euroregiónu - jednej z najväčších medzinárodných organizácií podporujúcich a realizujúcich cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v Európe.
- Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku so sídlom v Bratislave a pobočkou v Prešove a Národný inštitút strategických štúdií Ukrajiny, so sídlom v Kyjeve a pobočkou v Užhorode.
- Regionálna rozvojová agentúra pre rozvoj Dolného Zemplína a Agentúra regionálneho rozvoja a cezhraničnej spolupráce «Zakarpattia».
- Združenie FEMAN – Slovensko a mestá Perečín a Užhorod.
- Existuje rad ďalších neziskových organizácií, so súčasným alebo budúcim záberom na Ukrajinu: Karpatská nadácia – Slovensko, Karpatský rozvojový inštitút, BEST - Európska rada študentov technických univerzít.

5. Manažment cezhraničnej spolupráce v regióne Slovensko – Východ

Na základe prieskumu je možné navrhnúť manažment slovensko - ukrajinskej cezhraničnej spolupráce medzi Košickým samosprávnym krajom (ďalej KSK) a Zakarpatskou oblastnou štátnou administratívou (ďalej ZOŠA) a uplatniť viaceré manažérske nástroje so synergickým efektom. Manažment by mal mať koordinačný charakter založený na fungujúcom partnerstve inštitúcií v Košickom kraji a v Zakarpatskej oblasti. Strategický rámec má asymetrickú povahu – veľmi podobne ako režim na hraniciach medzi susednými regiónmi. Stratégia je iniciatívou slovenskej strany na naplnenie cieľov, nie je však viazaná na existenciu podobnej stratégie na ukrajinskej strane.

Úspešný vývoj je značne podmienený koordináciou existujúcich iniciatív a projektov – ktoré by mali mať pokiaľ možno prerozdelené oblasti záujmu. Tým by sa dosiahlo, že sa aktivity nebudú duplikovať a na druhej strane, aby každá oblasť záujmu cezhraničnej spolupráce mala svojich kvalitných aktérov. Jednoduchosť štruktúry manažmentu je základom jej využívania v praxi a to rovnako pri čerpaní prostriedkov z cezhraničných aktivít ako aj pri podpore a poradenstve pre subjekty z súkromného sektora.

Analýza ukázala, že vhodnými efektívnymi manažérskymi nástrojmi sú:

1. Webportál venovaný slovensko - ukrajinskej cezhraničnej spolupráci.
2. Kontaktná osoba pre slovensko - ukrajinskú cezhraničnú spoluprácu na Úrade KSK prípadne zriadenie referátu pre maďarsko - slovensko - ukrajinskú cezhraničnú spoluprácu na Úrade KSK.
3. Cezhraničná konferencia a príprava ročného akčného plánu.
4. Pravidelné stretnutie regionálnych aktérov cezhraničnej spolupráce z Košického kraja v neformálnej atmosfére v polročnej periodicite, ktorí sa dlhodobo venujú cezhraničnej spolupráci s Ukrajinou.

1) Webportál venovaný slovensko - ukrajinskej cezhraničnej spolupráci

Odôvodnenie: inštitúcie aj osoby vedia získať on-line potrebné informácie pre ich cezhraničné aktivity na jednom mieste.

Obsahový rámec – štruktúra:

- Strategické dokumenty a zmluvy o spolupráci na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.
- Informácie o Zakarpatskej oblasti, geografické, ekonomické, politické, legislatívne.

- Informácie o podmienkach prechodu hranice (pre osoby a tovar), aktuality o priestupnosti hranice na rôznych priechodoch.
- Informácie o partnerských mestách a obciach medzi KSK a ZOŠA a ich aktivitách.
- Informácie o realizovaných a plánovaných projektoch cezhraničného dosahu v KSK.
- Kontaktné informácie – kam sa obrátiť so svojimi požiadavkami na získanie informácií.
- Možnosti vyvážania partnerských aktivít, spoločné riešenia cezhraničných projektov aj na publikovanie nových informácií pre verejnosť.

Zodpovednosť: Úrad KSK v spolupráci s ďalšími relevantnými inštitúciami

Financovanie: Tvorba portálu na základe projektu z externých zdrojov, prevádzka zo zdrojov KSK a partnerov. V prípade dvojazyčných informácií – slovenčina a ukrajinčina – v spolupráci s ukrajinským partnerom podľa návrhu ZOŠA.

2a) Kontaktná osoba pre slovensko-ukrajinskú cezhraničnú spoluprácu na Úrade KSK

Odôvodnenie: na koordináciu cezhraničných aktivít a cezhraničnej spolupráce vo vertikálnych aj horizontálnych väzbách.

Vertikálna os: štátna správa – územná samospráva – inštitúcie v kraji.

Horizontálne osi:

- Košický kraj a Zakarpatská oblasť,
- Košický kraj a Prešovský kraj,
- Košický kraj a Severné Maďarsko pre trojstranné cezhraničné aktivity so Zakarpatskou oblasťou.

Obsahový rámec: kontaktná osoba je dôležitá pre aktívny prenos informácií a koordináciu.

Zodpovednosť: KSK

Financovanie: KSK

2b) Zriadenie Referátu pre slovensko-maďarsko-ukrajinskej cezhraničnej spolupráce na Úrade KSK

Odôvodnenie: pre komplexnú koordináciu cezhraničných aktivít a cezhraničnej spolupráce v Košickom kraji vo vertikálnych aj horizontálnych väzbách.

Vertikálna os: štátna správa – územná samospráva – inštitúcie v kraji.

Horizontálne osi:

- Košický kraj a Zakarpatská oblasť,

- Košický kraj a Prešovský kraj,
- Košický kraj a Severné Maďarsko pre trojstranné cezhraničné aktivity so Zakarpatskou oblasťou.

Obsahový rámec: Zriadenie Referátu pre cezhraničnú spoluprácu v maximálnom počte štyroch ľudí, ktorého činnosť by bola súčasťou Odboru regionálneho rozvoja a vedúci referátu by bol priamo podriadený vedúcemu odboru regionálneho rozvoja. V súčasnosti je daná činnosť vykonávaná dvoma pracovníkmi „Referátu európskych programov a europrojektov“. Ich činnosť súvisí s cezhraničnou spoluprácou, ale predovšetkým s Maďarskom, s Ukrajinou menej. Ak by bol takýto referát vytvorený (okrem súčasných zamestnancov, by bolo potrebné prijať jednu, max. 2 osoby). Zároveň je potrebné ponechať „prioritu“ spolupráci s Maďarskom, ale popritom zintenzívniť aj spoluprácu s Ukrajinou a zamerať sa aj na trojstranné aktivity. V spolupráci s SOPK, BIC a ďalšími inštitúciami by sa posilnilo informovanie súkromného sektoru o možnostiach podnikania na Ukrajine a naopak. Zriadenie takého to referátu by znamenalo zmenu organizačnej štruktúry a bolo by potrebné schváliť ho v Zastupiteľstve KSK. Takto vzniknutý referát by mohol byť kľúčovým kontaktným bodom, či už pre predstaviteľov miest a obcí, neziskových organizácií, ale aj pre organizácie súkromného sektoru.

Zodpovednosť: KSK

Financovanie: KSK

3) Cezhraničná konferencia a príprava ročného akčného plánu

Odôvodnenie: Cezhraničná konferencia a príprava ročného akčného plánu realizácie stratégie ukrajinsko - slovenskej cezhraničnej spolupráce a správa za predchádzajúci rok. Pre realizáciu stratégie, naplnenie cieľov zmluvy o spolupráci je potrebné vyhodnotiť uplynulé obdobie a navrhnúť aktivity na nasledujúci rok a uskutočniť aspoň jedno väčšie stretnutie na výmenu skúseností, zladenie aktivít a hľadanie konsenzu v príprave aktivít na nasledujúci rok.

Obsahový rámec: Evalvácia naplnenia strategických cieľov, dotazníkový prieskum a zber informácií, dát a námetov pre tvorbu akčného plánu.

Konferencia pre úspešný a konštruktívny návrh okrem účastníkov z Košického kraja vyžaduje aj adekvátnu účasť aktérov zo Zakarpatskej oblasti, Prešovského kraja, Slovensko-ukrajinskej medzivládnej komisie pre cezhraničnú spoluprácu, veľvyslanectiev a generálnych konzulátov oboch krajín.

Zodpovednosť: KSK

Financovanie: KSK

4) Pravidelné stretnutie regionálnych aktérov cezhraničnej spolupráce z Košického kraja v neformálnej atmosfére v polročnej periodicite, ktorí sa dlhodobo venujú cezhraničnej spolupráci s Ukrajinou

Odôvodnenie: subjekty uvedené v databáze subjektov majú dlhodobú a úspešnú spoluprácu so subjektmi na Ukrajine a záujem pomôcť svojimi skúsenosťami Košickému kraju pri prehľbovaní cezhraničnej spolupráce. Väčšina z nich uviedla v dotazníkovom prieskume, že akceptujú KSK ako lídra v tejto oblasti.

Obsahový rámec: Pravidelné stretnutia inštitúcií a predstaviteľov Košického samosprávneho kraja na úrovni zástupcov riaditeľky a vedúcich relevantných odborov 2 krát do roka v neformálnej atmosfére, na ktorom by Košický kraj a Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice získali informácie o spolupráci s ukrajinskými partnermi od ľudí, ktorí sa tejto činnosti venujú pravidelne, majú s ňou skúsenosti a jasné predstavy o možnostiach zlepšenia cezhraničnej spolupráce medzi Košickým krajom a Zakarpatskou oblasťou. Dôležité je neorganizovať tieto neformálne stretnutia pričasto a prizývať na nich skutočne iba organizácie a jednotlivcov, ktorí sú autoritami v danej oblasti.

Zodpovednosť: KSK

Financovanie: KSK

6. Inštitucionálne zabezpečenie slovensko - ukrajinskej cezhraničnej spolupráce

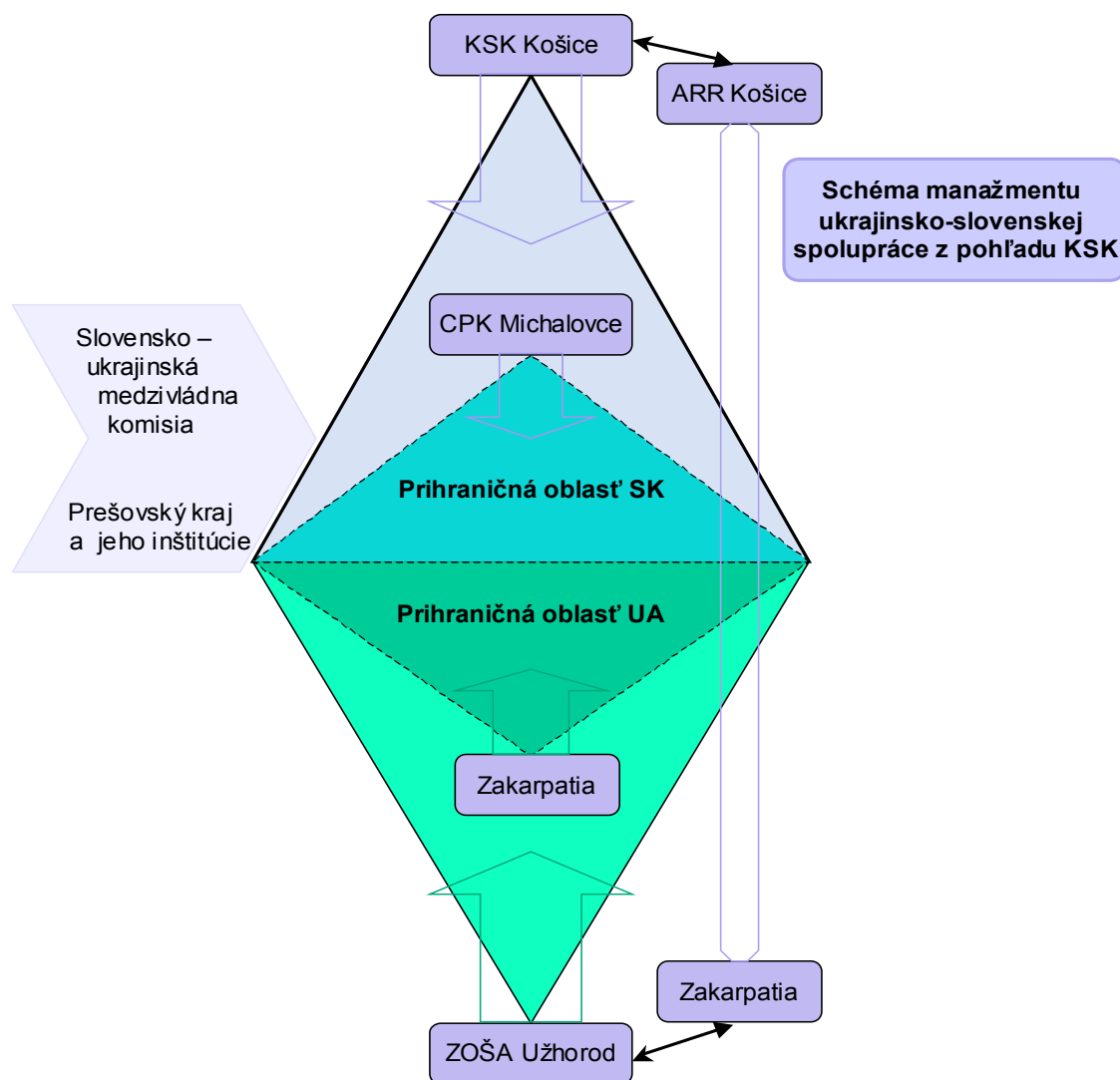
Aktivity je možné z hľadiska územného dosahu rozdeliť na:

- **nadregionálne** (najdôležitejšou úlohu plnia zástupcovia KSK v monitorovacích výboroch, ktorá je zameraná na koordináciu a obhajobu nadregionálnych projektov, ako aj v pobočke STS pre SR v rámci programu ENPI),
- **regionálne** (týkajúce sa celého Košického kraja),
- **prihraničné** (týkajúce sa obcí a obyvateľov v prihraničnej časti územia KSK).

Koordinačná kompetencia Úradu KSK v Košiciach na celý kraj je doplnená kompetenciami CPK v Michalovciach na prihraničnú oblasť kvôli vhodnej blízkosti ku hranici s Ukrajinou.

Schéma územného dosahu je uvedená na nasledujúcom obrázku:

Obr. 10 Schéma manažmentu slovensko-ukrajinskej spolupráce z pohľadu KSK.

Špecifickú ale ťažiskovú úlohu v koordinácii projektových aktivít majú partnerské agentúry s väzbou na Úrad KSK a ZOŠA – ARR a Zakarpattia.

Paralelne s relatívne koordinovanými aktivitami existujú bilaterálne aktivity v oblasti spolupráce miest a obcí, obchodu, výroby, služieb, vedy, výskumu, univerzitnej spolupráce, kultúry, športu v rámci ktorých by koordinačná činnosť regionálnej samosprávy bola realizovaná len do tej miery, do akej budú súhlasiť aktéri tejto spolupráce.

Zoznam tabuliek

Tab. 1: Výsledky 1. výzvy NFM SK 0056 Blokový grant „Otvárame dvere pre nové možnosti spolupráce“ Referenčné číslo výzvy NPOA/2008/01.

Tab. 2: Počet žiadostí podaných NFM vo výzve 0708 podľa priorít.

Tab. 3: Počet projektových zámerov podľa priorít a opatrení.

Tab. 4: Oblasť cezhraničnej spolupráce.

Tab. 5: Zaradenie projektov, pri ktorých je žiadateľom KSK podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

Tab. 6: Zaradenie projektu, ktorého žiadateľom je PSK podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

Tab. 7: Zaradenie projektov, pri ktorých sú žiadateľom mestá z okresu Michalovce podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

Tab. 8: Zaradenie projektov, pri ktorých sú žiadateľom obce z okresu Sobrance podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

Tab. 9: Zaradenie projektov, pri ktorých sú žiadateľom organizácie z okresu Rožňava podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

Tab. 10: Zaradenie projektov, pri ktorých sú žiadateľom organizácie z okresu Košice I. podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

Tab. 11: Zaradenie projektov, pri ktorých je žiadateľom organizácia z okresu Košice okolie podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

Tab. 12: Zaradenie projektov, pri ktorých sú žiadateľom podniky z okresu Spišská Nová Ves, podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

Tab. 13: Zaradenie projektov, pri ktorých sú partnermi mikroregióny podľa priorít a špecifických cieľov s finančnou kvantifikáciou.

Tab. 14: Finančná kvantifikácia 33 projektov v rámci Programu ENPI podľa okresov.

Tab. 15: Slovensko-ukrajinská cezhraničná spolupráca z pohľadu KSK podľa rozvojových oblastí.

Tab. 16: Databáza významných subjektov zaoberajúcich sa cezhraničnou spoluprácou s Ukrajinou.

Zoznam obrázkov

Obr. 1: Rozdelenie projektových zámerov podľa typu inštitúcie.

Obr. 2: Rozdelenie požadovanej finančnej hodnoty predkladaných projektových zámerov podľa typu inštitúcie.

Obr. 3: Počet projektových zámerov podľa sídla ich predkladateľa.

Obr. 4: Počet predložených projektových zámerov v rámci SOP HU-SK-RO-UA podľa prioritných osí.

Obr. 5: Výška finančnej hodnoty projektových zámerov v euro v rámci SOP HU-SK-RO-UA podľa prioritných osí.

Obr.6: Počet predložených projektových zámerov v rámci SOP HU-SK-RO-UA podľa opatrení.

Obr. 7: Výška finančnej hodnoty projektových zámerov v euro v rámci SOP HU-SK-RO-UA.

Obr. 8: Počet projektových zámerov, ktoré spadajú pod vybranú kľúčovú oblasť spolupráce medzi KSK a ZOŠA.

Obr. 9: Výška finančnej hodnoty projektových zámerov v euro, ktoré spadajú pod vybranú kľúčovú oblasť spolupráce medzi KSK a ZOŠA.

Obr. 10 Schéma manažmentu slovensko-ukrajinskej spolupráce z pohľadu KSK.